

OPETTAJIEN JA OPPIJOIDEN KOKEMUKSIA TUKIVIITTOMAOPETUKSESTA

Perhe- ja ryhmäperheopetustilanteiden vertailua opetuksen näkökulmasta

Mari Ahtiainen, Noora Miromaa ja Päivi Ojala
Opinnäytetyö, kevät 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus
Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Ahtiainen, Mari, Miromaa, Noora & Ojala, Päivi. Opettajien ja oppijoiden kokemuksia tukiviittomaopetuksesta – Perhe- ja ryhmäperheopetustilanteiden vertaailua opetuksen näkökulmasta. Kevät 2017. 78 s, 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, tulkki (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli vertailla tukiviittomaopettajien ja oppijoiden kokemuksia perhe- ja ryhmäperheopetustilanteista. Opinnäytetyössä oli kolme tutkimusaihetta, jotka käsittelivät opetusmenetelmiä, opetuksen yksilöllistämistä ja oppijoiden saamaa tukea opetuksen aikana. Opinnäytetyö tutkii, mistä opetusmenetelmistä oppijat pitävät ja oppivat parhaiten, miten opetustilanne vaikuttaa opetuksen yksilöllistämiseen ja oppijoiden toiveiden huomioimiseen sekä keneltä oppijat saavat tukea opetuksen aikana.

Opinnäytetyössä on laadullisen ja määrällisen tutkimuksen piirteitä. Työ toteutettiin sähköisenä kyselynä Webropol-ohjelman avulla. Kyselyitä tehtiin kaksi, joista toinen suunnattiin tukiviittomaopettajille ja toinen oppijoille. Tavoitteena oli saada selville tukiviittomaopettajien ja oppijoiden kokemuksia tukiviittomaopetuksesta. Oppijoiden kyselyyn vastasi 14 henkilöä ja opettajien kyselyyn 18.

Kyselyiden tuloksista kävi ilmi, että perhe- ja ryhmäperheopetustilanteiden välillä ei ole suuria eroavaisuuksia opetuksen näkökulmasta. Esimerkiksi opetusmenetelmiä käytettiin molemmissa opetustilanteissa samankaltaisesti. Opinnäytetyön tuloksena oli myös, että opetuksen yksilöllistäminen oppijoille on helpompaa perheopetustilanteissa kuin ryhmäperheopetustilanteissa. Perheopetustilanteissa oppijat kokivat saavansa yksilöllisempää tukea tukiviittomaopettajalta kuin ryhmäperheopetustilanteissa. Opinnäytetyön tuloksista käy myös ilmi, että tukiviittomaopettajat pitävät perhe- ja ryhmäperheopetustilanteista yhtä paljon.

Asiasanat: tukiviittomat, opetus, opetusmenetelmät, yksilöllistäminen, tukeminen

ABSTRACT

Ahtiainen, Mari; Miromaa, Noora and Ojala, Päivi. Teacher and learner experiences about support sign education - Comparison of single and multiple family teaching situations from a teaching point of view. 78p. 2 appendices. Language: Finnish. Spring 2017.

Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Sign Language and Interpreting. Degree: Interpreter.

The aim of this thesis was to compare single and multiple family teaching situations to find out which are the differences and similarities in the situations. The thesis inspects the subject from three perspectives, which are educational methods, the individualization of teaching and the support that the learner gets during teaching situations.

This thesis is a qualitative and quantitative survey and the material was gathered from an electronic enquiry. The survey was executed with the Webropol programme. Two enquires were made, one was send to the support sign teacher and the other one to learners. The goal was to explore teachers' and learners' experiences about support sign education. The learners' survey was answered by 14 people and 18 people answered the teacher's survey.

Results show that single and multiple family teaching situations do not differ significantly from each other. Educational methods are used similarly in both teaching situations. Results show that the individualization of teaching is easier in a single family teaching situation than in a multiple family teaching situation. It is also shown that in the single family teaching situations, learners get more support from the support sign teacher.

Keywords: support signs, teaching, educational methods, individualization, support

SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusohjelma: Viittomakieli ja tulkkaus

Tekijät: Mari Ahtiainen, Noora Miromaa ja Päivi Ojala

Opinnäytetyön nimi: Opettajien ja oppijoiden kokemuksia tukiviittomaopetuksesta – Perhe- ja ryhmäperheopetustilanteiden vertailua opetuksen näkökulmasta.

Vuosi: 2017

Sivumäärä: 78

Liitteiden määrä: 2

Opinnäytetyö vertailee

tukiviittomaopettajien ja tukiviittomakurssin oppilaiden kokemuksia opetuksesta.

Vertailimme kahta tilannetta:

perheopetusta, johon osallistuu yksi perhe ja

ryhmäperheopetusta, johon osallistuu monta perhettä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kolme asiaa.

Millä tavalla tukiviittomaopettajat opettavat?

Millä tavalla tukiviittomaopettaja huomioi oppilaat?

Millaista tukea oppijat saavat?

Keneltä he saavat tukea?

Teimme kaksi kyselyä.

Toinen kysely lähetettiin tukiviittomaopettajille

ja toinen kysely lähetettiin tukiviittomakurssien oppilaille.

Kyselyihin vastattiin internetissä.

Kyselyistä saatiin selville,
että opetustilanteet eivät eroa paljon toisistaan.
Opettajat käyttävät samanlaisia opetusmenetelmiä
perheopetuksessa ja ryhmäperheopetuksessa.
Opetusmenetelmiä ovat esimerkiksi pelit ja laulut.
Perheopetuksessa opettajan on helpompi
suunnitella opetus oppilaalle sopivaksi.

Asiasanat: tukiviittomat, opetus, opetusmenetelmät, yksilöllistäminen, tukeminen

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	8
2 TIETOA AAC-MENETELMISTÄ.....	10
2.1 Tukiviittomat AAC-menetelmänä.....	11
2.2 AAC-menetelmien käyttäjät.....	12
3 SOPEUTUMISVALMENNUS	14
4 TUKIVIITTOMAOPETUS	15
4.1 Tukiviittomaopettaja	16
4.2 Opetusmenetelmät.....	16
4.3 Oppimisympäristöt	17
4.3.1 Perheopetus.....	17
4.3.2 Ryhmäperheopetus.....	18
5 OPINNÄYTETYÖN KYSELY	19
5.1 Kyselyn toteutus.....	19
5.2 Yhteystietojen kerääminen.....	21
5.3 Tulosten analysointimenetelmät.....	21
6 TUKIVIITTOMAOPETTAJIEN KYSELYN TULOKSET	23
6.1 Opetusmenetelmät ja niiden valinta	26
6.1.1 Mistä oppijat oppivat parhaiten?	27
6.1.2 Mistä oppijat pitivät eniten?.....	29
6.2 Oppijoiden huomioiminen opetustilanteessa.....	31

6.3 Opettajan antama tuki opetuksen aikana	33
7 OPPIJOIDEN KYSELYN TULOKSET	35
7.1 Oppijoiden kokemukset opetusmenetelmistä	36
7.2 Opetuksen yksilöllistäminen ja toiveiden huomioiminen	37
7.3 Tuen saaminen	38
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	40
8.1 Opetusmenetelmät	40
8.2 Yksilöllistäminen ja toiveet	41
8.3 Oppimisen tukeminen	42
9 POHDINTA	44
LÄHTEET	47
LIITTEET	49
Liite 1: Kysely tukiviittomaopettajille	49
Liite 2: Kysely oppijoille	69

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö kartoittaa oppijoiden ja opettajien kokemuksia tukiviittomaopetuksesta perhe- ja ryhmäperheopetustilanteissa. Työ vertailee perhe- ja ryhmäperheopetustilanteita sekä kartoittaa opetustilanteiden samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia opetuksen näkökulmasta. Työ vertailee myös oppijoiden ja tukiviittomaopettajien näkemyksiä perhe- ja ryhmäperheopetustilanteista. Opinnäytetyöstä saadaan myös tietoa, millä tavalla tukiviittomaopettajat toimivat opetustilanteissa ja mitä asioita he huomioivat opetusta suunnitellessaan ja toteuttaessaan.

Opinnäytetyössämme keskitytään selvittämään perhe- ja ryhmäperheopetuksessa käytettäviä opetusmenetelmiä, opetuksen yksilöllistämistä ja millaista tukea oppijat saavat. Kartoitamme, millaisia opetusmenetelmiä tukiviittomaopettajat käyttävät perhe- ja ryhmäperheopetuksissa sekä, mistä menetelmistä oppijat ovat oppineet parhaiten ja pitäneet eniten. Vertailemme, käytetäänkö perheopetuksessa ja ryhmäperheopetuksessa eri opetusmenetelmiä ja eroavatko oppijoiden ja tukiviittomaopettajien kokemukset opetusmenetelmien toimivuudesta ja mielekkyydestä. Tutkimme, miten opettajat huomioivat erilaisia oppijoita opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Pyrimme selvittämään, millaista tukea tukiviittomaopettaja oppijoille antaa ja keneltä oppijat saavat tukea opetuksen aikana.

Opinnäytetyö on merkittävä tukiviittomaopetuksen kannalta, koska vastaavaa kartoitusta ei ole ennen tehty. Opinnäytetyöstä on hyötyä tukiviittomaopettajille opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Opettajat saavat tietoa siitä, miten oppijat kokevat erilaiset ratkaisut tukiviittomaopetuksessa. Tätä tietoa tukiviittomaopettajat voivat hyödyntää suunnitellessaan ja toteuttaessaan opetuksia.

Opinnäytetyön aihe valikoitui, koska aikaisempaa vertailevaa tutkimusta oppijoiden ja opettajien kokemuksista ei ole tehty. Halusimme perehtyä aiheeseen ja saada enemmän tietoa tukiviittomaopetuksen suunnitteluun ja toteutukseen vaikuttavista tekijöistä. Opinnäytetyö valmistaa meitä työelämään, koska tulemme

tekemään tukiviittomaopetuksia erilaisissa opetustilanteissa. Työ antaa niin meille kuin muillekin tukiviittomaopettajille keinoja toimia erilaisissa opetustilanteissa ja suunnitella opetustilanteita oppijälhtöisesti sekä valita opetusmenetelmät oppijoiden tarpeiden mukaan.

2 TIETOA AAC-MENETELMISTÄ

Ensisijaisesti ihmiset kommunikoivat puheella, jos ihminen ei jostain syystä opi puhumaan tai menettää puhekyvyn kokonaan tai osittain, voi hän käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointimenetelmiä eli AAC-menetelmiä (Augmentative and Alternative Communication). (Huuhtanen 2011, 8.) Kommunikointivaikeudet voivat olla synnynnäisiä ja liittyä esimerkiksi CP-vammaan, autismin kirjoon, kehitysvammaisuuteen tai lasten kehityksellisiin kielihäiriöihin. Puhekyvyn voi myös menettää myöhemmin äkillisen tai etenevän neurologisen sairauden tai vamman takia. Tällaisia ovat esimerkiksi aivoverenkiertohäiriöt, aivovammat, ALS- ja MS-tauti ja dementoivat sairaudet. (Papunet 2016a.)

Jos henkilöllä on kommunikointivaikeuksia, hän tarvitsee puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia. Ihminen voi käyttää AAC-menetelmää väliaikaisesti tietystä elämänvaiheesta, esimerkiksi opetellessaan puhumaan, tai AAC-menetelmästä voi tulla hänen pysyvä kommunikointitapansa. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 20.) Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikointimenetelmän valinta on yhteistyötä käyttäjän, käyttäjän lähiympäristön ja asiantuntijoiden välillä (Huuhtanen 2011, 20).

Puhetta korvaavasta kommunikoinnista (alternative communication) puhutaan silloin, kun henkilö kommunikoi jollain muulla kuin puheella. Puhetta tukeva kommunikointi (augmentative communication) tarkoittaa kommunikointia, joka täydentää tai tukee puhetta. Puhetta tukevan kommunikoinnin tarkoitus on edistää ja täydentää puheilmaisua, mutta samalla taata kommunikointikeino, jos henkilö ei myöhemmin opikaan puhumaan. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 20.)

AAC-menetelmät voidaan jakaa ei-avusteiseen ja avusteiseen kommunikointiin. Ei-avusteisessa kommunikoinnissa ihminen, joka kommunikoi, tuottaa kielelliset ilmaukset itse. Tämä tarkoittaa pääasiassa viittomia, mutta myös morseaakkoset sekä silmänräpäytyksellä ilmaistavat kyllä- ja ei-vastaukset kuuluvat ei-avusteiseen kommunikointiin. Avusteisessa kommunikoinnissa käytetään jonkinlaista

kommunikoinnin apuvälinettä, esimerkiksi osoitustaulua, puhelaitetta tai tietokoneita. Avusteisessa kommunikoinnissa kielellinen ilmaus on fyysisesti käyttäjästä erillään. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 21.)

2.1 Tukiviittomat AAC-menetelmänä

Melkein kaikissa maissa viittomien käyttö voidaan jakaa kahteen päätyyppiin: kuurojen käyttämään viittomakieleen ja viittomajärjestelmiin. Kuurojen käyttämässä viittomakielessä on oma kielioppi, jossa taivutusmuodot ja sanajärjestys poikkeavat puhutuista kielistä. Kuten puhututkin kielet, myös eri maiden viittomakielet eroavat toisistaan. Viittomakieli ei siis ole kansainvälinen kieli, vaan jokaisella maalla on oma viittomakielensä. Viittomajärjestelmistä puhutaan silloin, kun viittominen seuraa sana sanalta puhetta. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 22.)

Suomessa tukiviittomat ovat olleet ensimmäinen puhetta tukeva ja korvaava kommunikointikeino ja ne ovat ilmeisesti edelleenkin todella käytetty kommunikointimenetelmä. Aikaisemmin tukiviittomista on myös käytetty termejä puhetta vahvistavat viittomat, selkoviittomat ja avainviittomat. Tukiviittomisella tarkoitetaan sitä, että viittomakielestä lainattuja viittomia käytetään puheen tukena. Tukiviittomisessa ei ole viittomakielen mukaista kielioppia, vaan tukiviittomat esiintyvät puhekielen mukaisessa järjestyksessä. Puheen tueksi valitaan tukiviittomat, jotka selventävät ja tukevat puheen sanomaa. Lauseesta valitaan siis avainviittomat eli jokaista sanaa ei viitota. Kun käyttää tukiviittomia, on tärkeää muistaa, että niiden rinnalla käytetään aina puhetta. Henkilön käyttäessä tukiviittomia puheen tukena, hän yleensä automaattisesti hidastaa ja muuttaa puhettaan yksinkertaisemmaksi. (Huuhtanen 2011, 27–28.)

Tukiviittominen, eli samaan aikaan puhuminen ja viittominen, voi sekä edistää puheen kehitystä että helpottaa puheen merkityksen ymmärtämistä. Monet tutkimukset ovat todistaneet, että tukiviittomien käyttö tukee puheen kehittymistä ja lisää puheyhteyksiä. Toisilla ihmisillä kommunikointivaikeudet ovat niin vahvoja,

että tukiviittomista tulee heille pysyvä kommunikointimuoto. Jos taas lapsi oppii puhumaan, puhe syrjäyttää tukiviittomat. (Huuhtanen 2011, 28.)

2.2 AAC-menetelmien käyttäjät

Ihmisiä, joilla on eriasteisia puhe- ja kommunikointivaikeuksia on Suomessa noin 65 000. Noin 30 000 heistä tarvitsee puhetta korvaavia kommunikointimenetelmiä. (Papunet 2016a.) AAC-menetelmien käyttäjät jaetaan kolmeen pääryhmään: ilmaisukieliryhmään, tukikieliryhmään ja korvaavan kielen ryhmään. Ryhmät jaotellaan sen mukaan, mikä päätehtävä puhetta korvaavalla kommunikoinnilla on heille. Jokaiselle ryhmälle yhteistä on se, että puheen kehitys on viivästynyt tai puhekyky on menetetty vaurion tai sairauden vuoksi. Eri ryhmiä kuntoutetaan eri tavalla, joten ryhmiin jakaminen voi auttaa yksilön kuntoutuksen tavoitteita asetettaessa. Aina ei ole kuitenkaan helppoa kertoa, mihin ryhmään yksilö kuuluu, sillä puhetta korvaavaa kommunikointia tarvitsevat ihmiset ovat hyvin erilaisia. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 14, 80–83.)

Ilmaisukieliryhmään kuuluvat ihmiset saattavat ymmärtää puhuttua kieltä hyvin, mutta eivät itse pysty tuottamaan sitä esimerkiksi motoristen ongelmien vuoksi. Tavallisimpia tämän ryhmän edustajia ovat CP-vammaiset henkilöt. Tähän ryhmään kuuluvien henkilöiden kuntoutuksen tavoitteena on se, että heille löytyy puheen korvaava kommunikointikeino, jota he käyttävät koko elämänsä ajan. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 80.)

Tukikieliryhmä voidaan jakaa kehitykselliseen ryhmään ja tilanteiseen ryhmään. Kehityksellisessä ryhmässä tarkoituksena ei yleensä ole korvata puhetta, vaan puhetta tukevan kommunikointimenetelmän tarkoituksena on vahvistaa puheen ymmärtämistä ja tukea normaalin puheen kehittymistä. Kehitykselliseen ryhmään kuuluu selkeimmin lapset, joiden puheen kehitys on viivästynyt. Tällaisista esimerkkeinä ovat lapset, joilla on todettu Downin oireyhtymä sekä lapset, joilla on kehityksellinen dysfasia. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 81–82.) Nykyisin kehityksellisestä dysfasiasta käytetään termiä kielellinen erityisvaikeus. Kielellinen

erityisvaikeus -termi on muuttumassa ja uudeksi termiksi tulee kehityksellinen kielihäiriö. (Nylund 2017.) Tilanteiseen ryhmään kuuluu henkilöitä, jotka ovat oppineet puhumaan, mutta muiden ihmisten saattaa olla vaikea ymmärtää heitä. Eli tilanteiseen ryhmään kuuluvien henkilöiden voi olla vaikeaa saada itseään ymmärretyksi. Se, kuinka hyvin tähän ryhmään kuuluvat yksilöt saavat itsensä ymmärretyksi, riippuu esimerkiksi siitä, mikä on keskustelun aihe ja kuinka hyvin keskustelukumppani tuntee heidät. Tilanteissa, joissa keskustelukumppani ei ymmärrä heitä, heidän tarvitsee mahdollisesti osata käyttää jotakin AAC-menetelmää, esimerkiksi kuvien tai kirjaimien osoittamista tai viittomien tuottamista. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 81–82.)

Korvaavan kielen ryhmään kuuluu ihmisiä, joille puhetta korvaavasta kommunikoinnista tulee heidän pysyvä ilmaisu- tai kommunikointikeinonsa, jota he käyttävät koko elämänsä ajan. Usein myös muiden ihmisten tulee käyttää korvaavaa kommunikointimenetelmää heidän kanssaan. Yhdistävä piirre korvaavan kielen ryhmään kuuluvilla henkilöillä on se, että he käyttävät kommunikoinnissa puhetta hyvin vähän tai eivät ollenkaan. Tähän ryhmään kuuluu esimerkiksi autisteja ja syvästi kehitysvammaisia ihmisiä. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 82–83.)

3 SOPEUTUMISVALMENNUS

Vammaispalvelulain 8§:n nojalla on kaikille vammaisille henkilöille ja heidän lähipiirilleen tarjottava sopeutumisvalmennusta. Jotta henkilölle voidaan myöntää lain velvoittamia palveluita, tulee hänelle koitua vammasta tai sairaudesta pitkäaikaisia vaikeuksia suoriutua tavanomaisesta elämästä. (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987.)

Sopeutumisvalmennus on kuntoutusta. Kuntoutuksessa toimintakyvyn edistämisen lisäksi turvataan ja estetään yksilön kokonaisvaltaisen toimintakyvyn ja toimintamahdollisuuksien heikkeneminen. Kuntoutuksessa on kyse kuntoutujan ja hänen ympäristönsä välisestä suhteesta, ja sen perusteella valitaan kuntoutuksen sisältö ja menetelmät. (Peurala 2014, 149.)

Sopeutumisvalmennukseen kuuluu neuvonta, ohjaus ja valmennus vammaisen henkilön ja hänen lähipiirinsä sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi. Sopeutumisvalmennus voidaan toteuttaa yksilöllisesti tai ryhmäkohtaisesti, ja tarvittaessa se voi olla toistuvaa. (Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987.) Puhevammaiselle ihmiselle ja hänen läheisilleen sopeutumisvalmennus voi olla esimerkiksi kommunikaatiota edistävää ohjausta tai opetusta (Papunet 2016b). Kommunikaatio-ohjausta on esimerkiksi tukiviittomien opettaminen niitä käyttävän henkilön lähipiirille (Papunet 2016c).

Sopeutumisvalmennus on moniammatillista yhteistyötä. Ammattihenkilöt, joilla on osaamista ja koulutusta kuntoutujaryhmän tavoitteiden ja tarpeiden sekä vamman tai sairauden aiheuttamista toimintarajoitteista, muodostavat sopeutumisvalmennuksen työryhmän. (Niskanen 2014, 252.)

4 TUKIVIITTOMAOPETUS

Tukiviittomaopetus on kommunikaatio-opetusta, ja se on osa sopeutumisvalmennusta. Kotikunnan sosiaalitoimi myöntää sopeutumisvalmennusta vammaispalvelulain perusteella. Suosituksen kommunikaatio-opetuksesta voi kirjoittaa sosiaali- tai terveydenhuollon asiantuntija, esimerkiksi puheterapeutti tai muu asiantuntija. Kunta voi itse järjestää opetuksen tai ostaa sen palvelua tuottavilta yrityksiltä tai järjestöiltä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.)

Tukiviittomaopetusta voi hakea kotikuntansa sosiaalitoimesta. Hakemuksessa tulee olla puheterapeutin tai lääkärin lausunto opetuksen tarpeesta. (Kantti.net i.a.) Tukiviittomaopetusta voidaan järjestää perhe- tai ryhmäperheopetuksena. Nämä opetusmuodot ovat hyvin erilaisia. (Autio & Ylijoki 2005, 12.)

Tukiviittomaopetus on määrärahasidonnaista, ja kunta myöntää sitä määrärahojensa puitteissa. Kunta voi myöntää opetusta enintään 100 tuntia, mutta perhe voi tarvittaessa anoa lisätunteja. Kunta voi myös harkinnanvaraisesti myöntää perheelle materiaaleja, jotka jäävät perheen käyttöön opetuksen jälkeen. (Autio & Ylijoki 2005, 15.)

Tukiviittomien opettelussa on tärkeää saada viittomat heti käyttöön ja harjoittelun tulee tapahtua mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa. Opetuksen tavoitteena on, että AAC-menetelmää käyttävä henkilö pystyy paremmin ilmaisemaan itseään, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää paremmin, mitä hänelle puhutaan. (Autio & Ylijoki 2005, 13.)

4.1 Tukiviittomaopettaja

Kommunikaatio-opetusta toteuttavat tällä hetkellä muun muassa puhevammaisten tulkit, viittomakielen tulkit ja puheterapeutit (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos i.a.). Missään laissa tai virallisissa lähteissä ei ole määritelty, kuka tukiviittomia saa opettaa. Suositeltavaa olisi, että tukiviittomia opettaisi ammattikorkeakoulusta valmistunut viittomakielen tulkki tai opistotasoisesta koulutuksesta käynyt viittomakielen ohjaaja, joka on lisäksi suorittanut pedagogisia opintoja. Kuitenkin käytännössä tukiviittomia voi opettaa kuka vain ammattilainen, esimerkiksi puheterapeutti, erityisopettaja tai kuurojen vanhempien kuuleva lapsi, joilla on tarvittavaa pedagogista osaamista. (Autio & Ylijoki 2005, 16.)

Tukiviittomaopettajat saavat palkan vain opetetuista tunneista. Suunnittelusta tai materiaalien teosta palkkaa ei makseta. Tuntipalkka vaihtelee suuresti, kuitenkin freelancerina toimivien opettajien suositellaan noudattavan kansalais- ja työväenopistojen tuntipalkkoja. Opettaja sopii kunnan kanssa palkasta ja maksukäytännöistä mennessään opettamaan perheeseen. (Autio & Ylijoki 2005, 16.)

4.2 Opetusmenetelmät

Opetusmenetelmällä tarkoitetaan joko laaja-alaista käsitystä tavasta opettaa ja oppia opetettava aines tai yksittäisen opetustilanteen toimintatavan mallia. (Engerström 1981, 49.) Tässä opinnäytetyössä opetusmenetelmällä tarkoitetaan suppeampaa käsitystä, eli yksittäisten tilanteiden opetustapoja.

Opetusmenetelmien ja tavoitteiden valinta riippuu oppijoista ja heidän tarpeistaan. Von Tetzchner ja Martinsen (1991, 157) toivovat, että menetelmiä käytettäisiin opetuksessa monipuolisesti ja vaihtelevasti. Menetelmien tulisi palvella oppimistavoitteita ja niiden valinnan tulisi perustua kokemukseen. (von Tetzchner & Martinsen 1991, 157.) Tässä opinnäytetyössä tutkimme oppijoiden ja opettajien kokemuksia opetusmenetelmistä ja tuloksena saamme tietoa, mitkä menetelmät ovat oppijoille mieluisimpia ja millä menetelmällä on opittu parhaiten.

Tukiviittomaopetukseen ei ole olemassa yhtä opetussuunnitelmaa tai -menetelmää. Oppijoiden elämäntilanteet, oppimistilanteet ja oppijat vaihtuvat, joten jokainen opetuskerta ja kurssi on suunniteltava erikseen. Kommunikaatiohäiriöisten lasten oppiminen voi viedä aikaa, joten opetus ei saa edetä liian nopeasti. Kertaus on erityisen tärkeää, ja on hyvä keskittyä enemmän viittomien oikeellisuuteen kuin määrään. (Autio & Ylijoki 2005, 12-13.)

4.3 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöt koostuvat fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tekijöistä. Fyysisillä tekijöillä tarkoitetaan opetuspaikkaa, esimerkiksi perheen kotia. Psykkisiä tekijöitä voivat olla esimerkiksi perheen sisäinen maailma, kuten perheen henkilösuhteet ja elämäntilanne. Sosiaaliset tekijät tarkoittavat kulttuurisidonnaisia asioita, joihin kuuluvat esimerkiksi käyttäytyminen ja soveliaisuussäännöt. (Rantamäki 2015)

Henkilöille, joilla on vaikeuksia puheen tuottamisessa tai ymmärtämisessä tavanomaisessa ympäristössä, olisi tärkeää yrittää mukauttaa oppimisympäristö heidän erityistarpeitaan huomioivaksi, sillä puhetta tukevan tai korvaavan menetelmän oppiminen edellyttää ympäristön tukea. (von Tetzchner & Martinsen 1991, 143.) Kommunikaatioympäristö ei synny automaattisesti, joten se on luotava. Lähiympäristön on otettava myös arjessa kommunikointimenetelmä käyttöön. (Huuhtanen 2011, 29.)

4.3.1 Perheopetus

Perheopetusta saavat ne perheet, joille on myönnetty tukiviittomaopetusta. Perheopetuksessa oppimisympäristönä on usein perheen koti. Opetukseen voi osallistua kuka vain läheinen tai lapsen kanssa toimiva henkilö, kuten isovanhemmat tai harrastusohjaajat. (Kantti.net i.a.)

Opetuskertojen kesto ja ajankohta sovitaan jokaisen perheen kanssa erikseen. Opetuksen tuntimäärät vaihtelevat kunnittain, mutta lisätunteja on mahdollista anoa kunnalta. (Kantti.net i.a.)

4.3.2 Ryhmäperheopetus

Ryhmäperheopetukseen osallistuu monta perhettä yhtäaikaisesti. Tavallisesti perheet asuvat saman kunnan alueella ja ovat kaikki saaneet viittomaopetuspäätöksen kotikunnan sosiaalitoimesta. Opetus voidaan toteuttaa aikuisille ja lapsille eriyttynä. Ryhmäperheopetus järjestetään joko sosiaalitoimen osoittamassa tai muussa yhdessä sovitussa tilassa. (Kati Uusitupa, henkilökohtainen tiedonanto 9.3.2017.)

5 OPINNÄYTETYÖN KYSELY

Kysely on menetelmä, jolla voidaan saada tietoa esimerkiksi ihmisten toiminnasta, mielipiteistä ja asenteista. Kyselytutkimuksessa vastaajalle esitetään kysymyksiä kysymyslomakkeen avulla. (Vehkalahti 2014, 11.) Tässä opinnäytetyössä kyselylomake oli sähköinen. Lomake on luotu Webropol-sivuston avulla. Webropol on sähköinen kyselytyökalu, jolla voi luoda kyselyjä verkossa. Valmiista kyselystä voi luoda linkin, jonka kautta vastaajat pääsevät sähköiseen kyselyyn.

Tutkimuksen onnistuminen riippuu hyvin paljon kyselyn toimivuudesta. Hyvässä kyselyssä on oikeat kysymykset, joilla saadaan vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin. (Vehkalahti 2014, 20.) Opinnäytetyössämme on kolme tutkimuskysymystä, jotka liittyvät opetusmenetelmiin, opetuksen yksilöllistämiseen ja oppijoiden saamaan tukeen. Opinnäytetyö tutkii, mistä opetusmenetelmistä oppijat ovat oppineet parhaiten ja mistä he ovat pitäneet eniten, kuinka opettaja yksilöllistää opetuksen sisällön oppijalle sopivaksi sekä millaista tukea oppijat saavat opetuksen aikana ja keneltä he tukea saavat.

Haasteita kyselytutkimuksessa on monia. Haasteina voi olla erityisesti saadaanko kyselyyn tarpeeksi vastauksia, mitataanko kysymyksillä haluttuja asioita, ymmärtävätkö vastaajat kysymykset halutulla tavalla sekä kyselyn ajankohta. (Vehkalahti 2014, 12.) Kyselyn ajankohta voi olla ongelmallinen, jos perheillä on juuri alkanut tukiviittomaopetus, jolloin he eivät vielä osaa vastata opetusta koskeviin kysymyksiin kovin laajasti.

5.1 Kyselyn toteutus

Opinnäytetyön kyselyt (Liite 1 ja Liite 2) koostuvat valinta-, monivalinta- ja avoimista kysymyksistä. Tukiviittomaopettajien kyselyn alussa on jokaiselle vastaajalle tarkoitettuja kysymyksiä, joissa kysytään esimerkiksi vastaajan sukupuolta ja koulutustaustaa. Kysely jakautuu kolmeen polkuun riippuen siitä, missä opetustilanteissa he ovat opettaneet. Vaihtoehtoina ovat perheopetustilanne, ryhmäperheopetustilanne tai, että

opettaja on opettanut molemmissa edellä mainituissa tilanteissa. Eri polkujen kysymykset on muokattu koskemaan opetustilannetta tai -tilanteita, joissa tukiviittomaopettaja on opettanut. Esimerkiksi opettajan, joka on opettanut perhe- ja ryhmäperheopetustilanteissa, kysymyksissä kysytään edellä mainituista opetustilanteista erikseen, sekä pyydetään vertailemaan niitä. Kyselyn lopussa on jälleen kaikille tukiviittomaopettajille yhteisiä kysymyksiä.

Oppijoille suunnatussa kyselyssä kysytään aluksi yleisiä kysymyksiä esimerkiksi vastaajan sukupuolta ja ikää. Seuraavat kyselyn kysymykset käsittelevät tukiviittomaopetusta, siinä käytettyjä opetusmenetelmiä sekä oppijoiden saamaa tukea. Kysymykset on pyritty luomaan niin, että niille on vertailukohta tukiviittomaopettajien kyselyssä.

Kyselyissä on avattu ammattitermejä, joita on käytetty kysymyksissä. Tarkoituksena oli varmistaa, että kaikki vastaajat ymmärtävät mitä kysymyksillä tarkoitetaan. Oppijoiden kyselyssä on avattu esimerkiksi termit perheopetus ja ryhmäperheopetus. Nämä termit voivat olla vieraita, jolloin kysymykseen vastaaminen olisi vaikeaa ilman termien auki selittämistä.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin sähköisen Webropol-kyselyn avulla. Sähköinen kysely on helppo lähettää suurelle määrälle ihmisiä, silloin kun sähköpostiosoitteet ovat saatavilla (Ronkainen ja Karjalainen 2008, 22). Postissa lähetettävä perinteinen kysely olisi tuonut turhia kuluja ja vaivaa sekä vastaajille että opinnäytetyön tekijöille. Sähköisessä kyselyssä saadaan suurin mahdollinen otanta ilman kuluja tai aikataulujen yhteensovittamista. Vastaajien ei tarvinnut lähettää vastauksiaan postitse, jolloin kyselyn vastaamiseen oli pienempi kynnyks. Kyselyn saajien oli myös helppo vastata kyselyyn silloin, kun heille sopi. Vastaamiseen houkutteli myös mahdollisuus voittaa palkinto. Palkinnoksi arvoimme kaksi kappaletta elokuvalippuja kyselyyn vastanneiden kesken. Palkinnot ovat toimitettu arvonnassa voittaneille henkilöille postitse.

5.2 Yhteystietojen kerääminen

Kansaneläkelaitoksen (Kela) sivuilta saimme tiedon palveluntuottajista, jotka tuottavat tulkkauspalvelua. Kävimme läpi jokaisen palveluntuottajan internet-sivut ja selvitimme, ketkä tarjoavat tukiviittomaopetusta. Tämän jälkeen keräsimme opetusta tekevien yritysten yhteystiedot Excel-taulukoon. Taulukon avulla oli helppo lähettää valmis kysely yritysten yhteyshenkilöiden sähköpostiin. Yhteyshenkilöt välittivät sähköpostiviestin yrityksen sisällä tukiviittomaopetuksia tekeville henkilöille.

Perheiden yhteystiedot ovat salassa pidettäviä, joten emme saaneet suoraan yhteyttä perheisiin. Lähetimme oppijoille suunnatun kyselyn sähköpostiviestinä tukiviittomaopetusta tarjoavien yritysten yhteyshenkilöille. He lähettivät viestin tukiviittomaopetuksia tekeville henkilöille, jotka välittivät kyselyn oppijoille. Kyselyyn oli mahdollista vastata opetuksen aikana tai sen ulkopuolella. Kävimme myös kertomassa opinnäytetyöstä yhdessä ryhmäperheopetustilanteessa ja keräsimme halukkaiden vastaajien sähköpostiosoitteet. Lähetimme heille kyselyn linkin sähköpostilla.

5.3 Tulosten analysointimenetelmät

Kyselyn analysoinnin eri työvaiheita voidaan automatisoida, mutta tulosten tulkinta on pitkälti käsityötä. Tämä edellyttää järkevien työtapojen omaksumista ja noudattamista. (Vehkalahti 2014, 13.) Webropol-ohjelma kokoaa yhteenvedon kaikista vastauksista. Yhteenvedossa avoimien kysymysten vastaukset on listattuna kunkin kysymyksen jälkeen. Ohjelma kokoaa valmiiksi myös monivalintakysymysten vastaukset, mikä nopeuttaa analysointia merkittävästi.

Aineistoon tutustumisen, sen muokkaamisen ja tiivistämisen jälkeen esille nousevat yksittäiset huomiot. Nämä huomiot ovat tutkimuksen kannalta mielenkiintoisimpia havaintoja. Näitä havaintoja jatkotyöstetään esimerkiksi järjestelemällä ja luokittelemalla huomiot. Yhdistävä tekijä analysoinnissa on havaintojen ja havaintoryhmien vertailu. (Vehkalahti 2014, 121.) Analysoimme kyselyjen tulokset jaottelemalla vastaukset eri

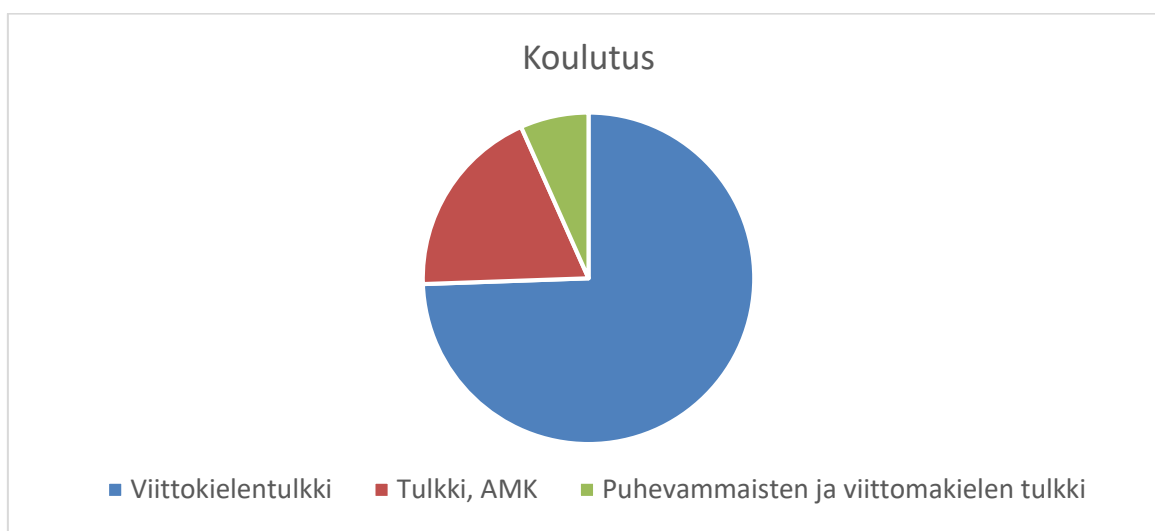
teemoihin. Poimimme vastauksista toistuvia ilmiöitä ja teemoja. Vertailemme perheopetuksessa ja ryhmäperheopetuksessa olleiden henkilöiden vastauksista nousseita teemoja ja ilmiöitä keskenään.

Opinnäytetyön kyselyissä on matriisikysymyksiä, joissa kysytään, mistä opetusmenetelmistä oppijat ovat oppineet parhaiten ja mistä opetusmenetelmistä he ovat pitäneet eniten. Tarkastelimme näiden matriisikysymysten vastauksia kolmen parhaan ja kolmen huonoimman keskiarvon avulla. Webropol-ohjelma kokoaa tuloksista yhteenvedon, jossa näkyy menetelmien tulosten keskiarvo. Matriisin jokainen vastausvaihto on arvoitettu välillä 1–6. Jos esimerkiksi viisi vastaajaa on valinnut vaihtoehdon, jonka arvo on 6, on keskiarvo myös 6. Jos kolme vastaajaa on valinnut vaihtoehdon, jonka arvo on 5 ja kaksi vastaajaa valinnut samasta menetelmästä vaihtoehdon, jonka arvo on 6, on menetelmän keskiarvo tällöin 5,4.

6 TUKIVIITTOMAOPETTAJIEN KYSELYN TULOKSET

Tukiviittomaopettajille lähetettiin sähköposti, jossa oli opettajille suunnatun kyselyn linkki. Kysely oli auki kolme viikkoa, jona aikana opettajien oli mahdollista vastata siihen. Kyselyyn vastasi 18 tukiviittomaopettajaa. Kaikki vastaajat olivat naisia.

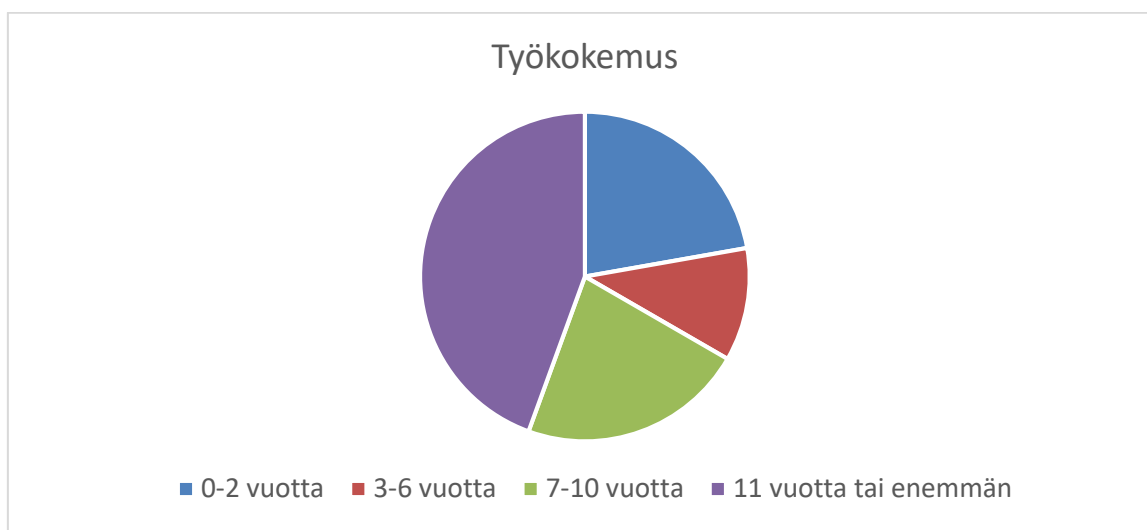
Tukiviittomaopettajista 17 vastaajaa oli saavuttanut viittomataidon koulutuksen kautta. Yksi kyselyyn vastanneista oli saavuttanut viittomataidon koulutuksen sekä vapaa-ajan kautta. Vastaajista kuusi oli käynyt Humanistisen ammattikorkeakoulun, seitsemän Diakonia-ammattikorkeakoulun ja yksi opistotasoisien koulutuksen. Neljällä vastaajalla oli useita alaan liittyviä koulutuksia. Vastaajista 67 % oli koulutukseltaan viittomakielen tulkkeja. Vastanneista tukiviittomaopettajista 17 % oli määritellyt koulutukseksi Tulkki, AMK, jolloin on mahdotonta tietää, ovatko nämä vastaajat puhevammaisten tulkkeja vai viittomakielen tulkkeja. Yksi (6 %) vastaajista oli koulutukseltaan puhevammaisten tulkki ja viittomakielen tulkki. (Kuvio 1.)

KUVIO 1. Tukiviittomaopettajien koulutus

Kysyimme tukiviittomaopettajilta, kuinka kauan he ovat toimineet tukiviittomaopettajina ja missä opetustilanteessa he ovat opettaneet. Vastaajista neljä oli opettanut viittomia 0–2 vuotta, kaksi oli opettanut 3–6 vuotta, neljä vastaajaa oli opettanut 7–10 vuotta ja kahdeksan vastaajista oli opettanut viittomia 11 vuotta tai enemmän. Vastanneista viisi

oli opettanut viittomia vain perheopetuksessa ja 13 vastaajaa oli opettanut sekä perheopetuksessa että ryhmäperheopetuksessa. Kukaan vastaajista ei ollut opettanut vain ryhmäperheopetustilanteissa. (Kuvio 2.)

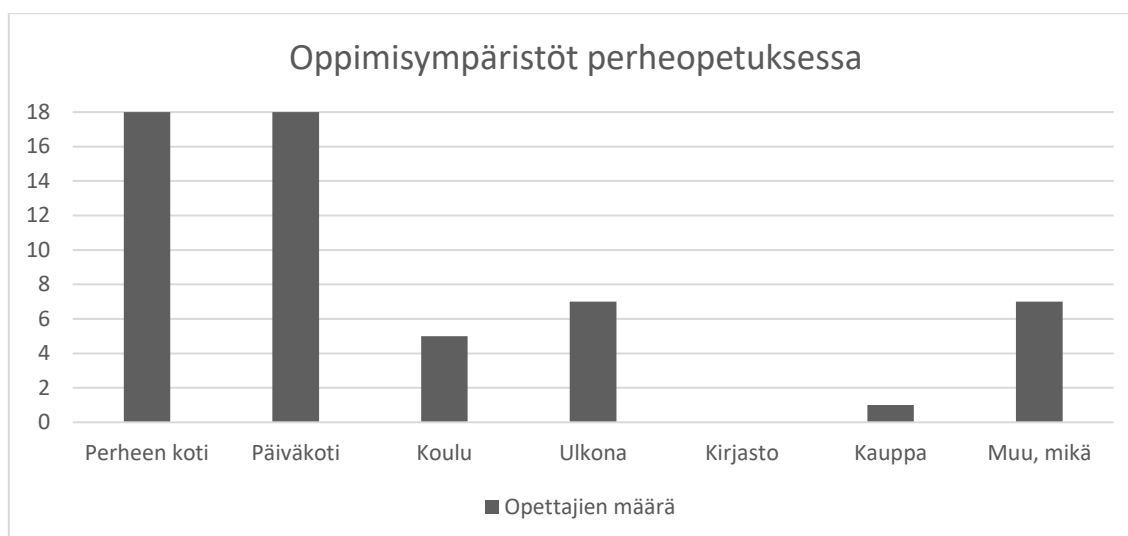
KUVIO 2. Tukiviittomaopettajien työkokemus

Tukiviittomaopettajilta, jotka olivat opettaneet sekä perhe- että ryhmäperheopetustilanteissa kysyttiin kumpi (perhe- vai ryhmäperheopetus) on ollut heidän mielestään mieluisampi tilanne opettaa. 13 vastaajasta yhdeksän piti molempia tilanteita yhtä mieluisina ja kolme vastaajista ei osannut sanoa, kumpi tilanne on heidän mielestään mieluisampi. Kukaan vastanneista tukiviittomaopettajista ei tuonut vastauksessaan ilmi, että perheopetustilanne olisi heidän mielestään mieluisampi. Vastaajasta yksi piti ryhmäperheopetusta mieluisampana opetustilanteena kuin perheopetusta.

Yleensä hieman neutraalimpi tila ja tilanne, kun paikalla on useampi perhe. Perheen kotona opetus on ihan mukavaa, mutta siihen liittyy paljon häiriötekijöitä. Muut asiat tulevat oppilaiden mieleen herkemmin ja keskeyttävät oppimistilanteen. Molemmilla tavoilla on hyvät ja huonot puolet.

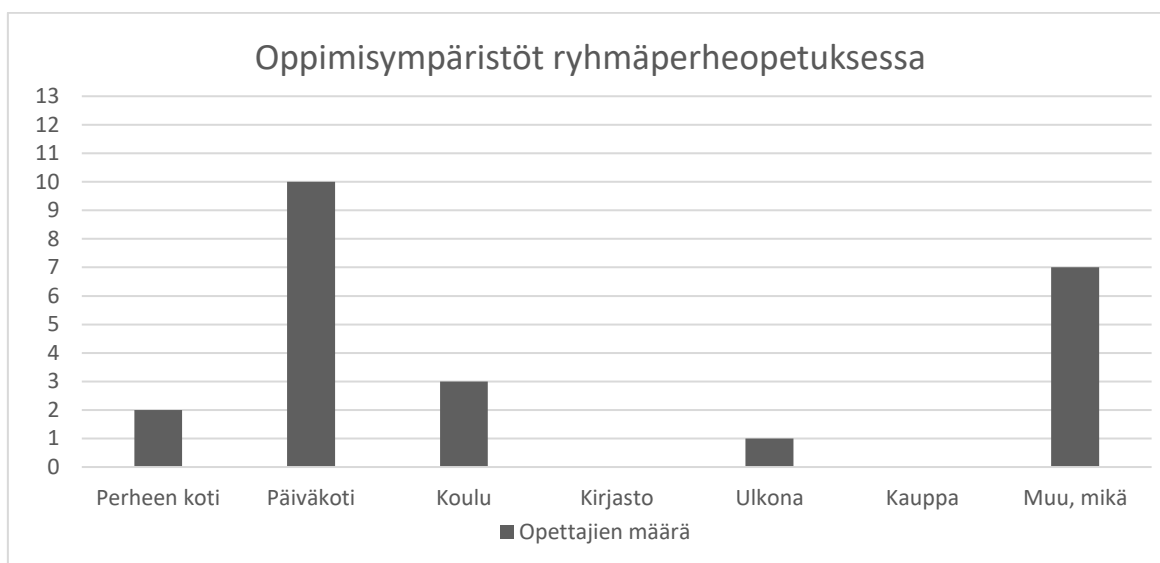
Perheopetustilanteissa kaikki tukiviittomaopettajat olivat opettaneet perheen kotona ja päiväkodissa. Monet vastaajat olivat opettaneet myös ulkona ja koulussa. Yksi opettaja oli opettanut kaupassa. Muut oppimisympäristöt olivat tukiviittomaopettajan oma toimisto, palveluasumisyksikkö, kunnan perhekeskus sekä erilaiset retket. (Kuvio 3.)

KUVIO 3. Oppimisympäristöt perheopetuksessa

Ryhmäperheopetustilanteissa oli opettanut 13 opettajaa. Heistä suurin osa oli opettanut päiväkodissa. Oppimisympäristöinä oli toiminut myös perheen koti, koulu sekä ulkoympäristö. Muut oppimisympäristöt olivat toimistoja tai yhdistyksen tiloja. (Kuvio 4.)

KUVIO 4. Oppimisympäristöt ryhmäperheopetuksessa

Perheopetuksessa oppimisympäristönä käytetään useimmiten perheen kotia tai päiväkotia. Ryhmäperheopetus tapahtuu useimmiten päiväkodin tiloissa tai yrityksen omissa toimistotiloissa. Vastauksista voimme päätellä, että tukiviittomaopettajat eivät käytä kirjastoa tai kauppaa kovin paljon tai ollenkaan oppimisympäristöinä.

6.1 Opetusmenetelmät ja niiden valinta

Opetusmenetelmät, joita tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin, olivat kuvat, lauseet, sanalistat, pelit, laulut, runot, sadut, kirjat, esineet ja digitaaliset menetelmät. Perheopetuksessa muutama tukiviittomaopettaja ei ollut käyttänyt digitaalisia menetelmiä, sanalistoja, esineitä ja runoja. Muita menetelmiä (kuvia, lauseita, pelejä, lauluja, satuja ja kirjoja) olivat kaikki opettajat käyttäneet perheopetustilanteissa. Ryhmäperheopetustilanteissa muutama opettaja ei ollut käyttänyt digitaalisia menetelmiä, esineitä, kirjoja, satuja ja runoja. Muita menetelmiä (kuvia, lauseita, sanalistoja, pelejä ja lauluja) opettajat olivat käyttäneet ryhmäperheopetustilanteissa. Opetustilanteissa on käytössä suurimmaksi osaksi samat menetelmät. Ainoaksi eroksi nousi se, että perheopetustilanteessa käytettiin enemmän kirjoja ja satuja opetusmenetelminä, kun taas ryhmäperheopetuksessa oli kaikilla käytössä sanalistat toisin kuin perheopetustilanteissa.

Tukiviittomaopettajien kyselyssä kysyttiin, miten he opettavat tukiviittomat. Vastausvaihtoehtoina olivat sanalistan kautta, aihepiirien kautta, molempien kautta ja muu mikä. Sanalistan kautta opettamisella tarkoitamme tässä opinnäytetyössä opetusta, jossa opetetaan sanat kategorioittain. Esimerkiksi kategorioina voivat olla eläimet, värit tai ruoat. Aihepiirien kautta opettamisella tarkoitamme sellaista opetusta, jossa tukiviittomaopetus tapahtuu aihealueittain. Aihealueina voi olla esimerkiksi koulupäivä, iltatoimet, ruoan ostaminen tai valmistaminen. Aihepiirissä koulupäivä, opetetaan viittomia liittyen aina kouluun kulkemisesta ja oppiaineista, koulun henkilökuntaan. Tukiviittomaopettajista yksi kertoi opettavansa viittomat sanalistan kautta ja viisi vastajaa opettaa viittomat aihepiirien kautta. 11 vastaajaa käyttää tukiviittomaopetuksessaan sekä sanalistoja että aihepiirejä. Tukiviittomaopettajat opettavat viittomia myös esityksien, tekemisen sekä kuvien kautta.

Kyselyn tuloksista ilmeni, että tukiviittomaopettajat kokivat, että opetusmenetelmien valintaan vaikuttavat samat asiat perhe- ja ryhmäperheopetustilanteissa, mutta opetustilanteissa oli myös joidenkin vastaajien mielestä eroavaisuuksia. Kyselyyn vastanneista opettajista osa toi ilmi, että kaikki opetusmenetelmät käyvät sekä perhe- että ryhmäperheopetustilanteisiin.

Eivät menetelmät oikeastaan eroa, oli kyse perhe- tai ryhmäperheopetuksesta

Vastaajat olivat sitä mieltä, että opetusmenetelmien valintaan perhe- ja ryhmäperheopetustilanteissa vaikuttavat oppijoiden toiveet ja kiinnostuksen kohteet, sekä oppijoiden määrä ja ikä. Ryhmän koko vaikuttaa siihen, että voivatko oppijat työskennellä pareittain tai pienryhmissä, vai ovatko kaikki tehtävät yksilötehtäviä. Oppijoiden ikä vaikuttaa myös opetusmenetelmien valintaan: lapsille valitaan usein pelejä ja leikkejä, kun taas aikuisille voi käyttää kirjallista materiaalia, esimerkiksi lauseharjoituksia.

Tukiviittomaopettajien vastauksista kävi ilmi, että joidenkin vastaajien mielestä perhe- ja ryhmäperheopetustilanteissa on myös eroavaisuuksia opetusmenetelmiä valittaessa. Vastaajat kertoivat, että perheopetuksessa opetusmenetelmät voi valita yksilöllisemmin juuri kyseisen perheen toiveiden mukaan, kun taas ryhmäperheopetuksessa opetusmenetelmien valinnoissa tarvitsee joskus tehdä kompromisseja ja valita menetelmä, joka toimii mahdollisimman monelle oppijalle. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että perheopetuksessa on enemmän valinnanvaraa opetusmenetelmien suhteen ja oppitunteja on yleensä enemmän kuin ryhmäperheopetuksessa. Ryhmäperheopetuksessa menetelmien valintaan vaikuttaa myös käytettävän opetusmateriaalin määrä. Jos käytettävää materiaalia ei ole jokaiselle oppijalle omaa kappaletta, niin opetusmenetelmää ei välttämättä voi käyttää kyseisessä opetustilanteessa tai sitten tukiviittomanopettajan on käytettävä opetusmenetelmää osana pistetyöskentelyä.

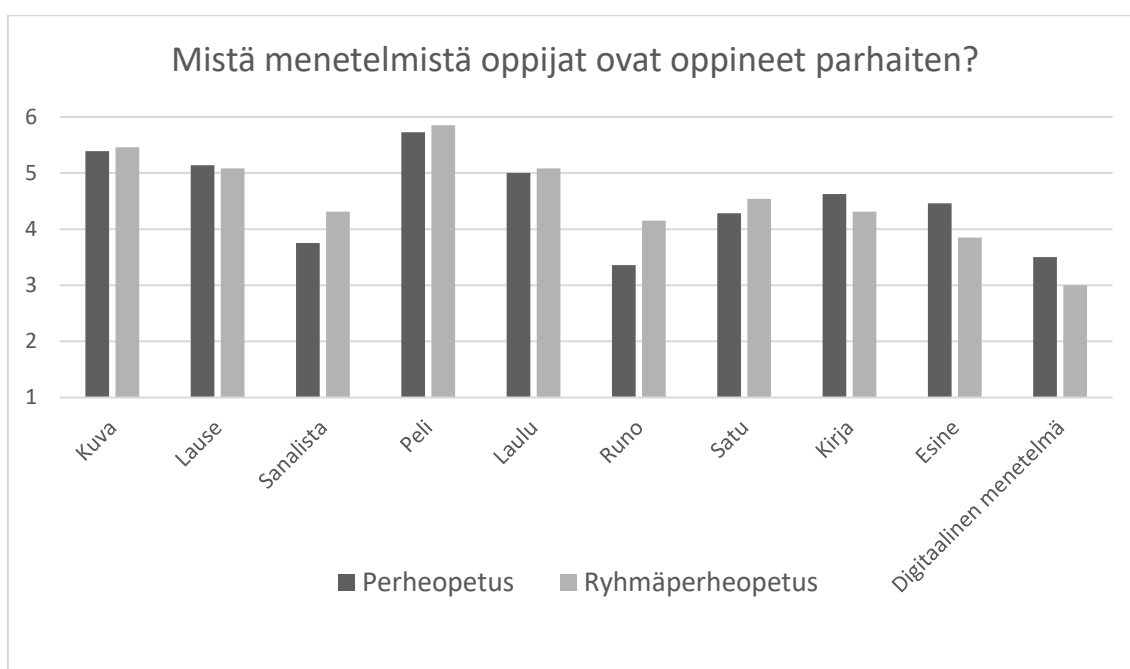
Opetusmenetelmien valintaan voi vaikuttaa myös ulkoiset tekijät. Tukiviittomaopettajien vastauksista kävi ilmi, että yrityksellä voi olla standardisoitu opetuksen runko, joka vaikuttaa opetuksen suunnitteluun ja opetusmenetelmien valintaan. Runko usein suuntaa-antava, eikä se ohjaa täysin opettajan toimintaa. Runko on suunniteltu niin, että erilaiset oppijat oppivat mahdollisimman tehokkaasti.

6.1.1 Mistä oppijat oppivat parhaiten?

Kyselyyn vastanneiden tukiviittomaopettajien mielestä oppijat oppivat parhaiten perheopetustilanteessa, kun käytössä on menetelmänä pelit, kuvat tai lauseet. Huonoiten

tukiviittaopettajien mielestä oppijat oppivat runoista, digitaalisista menetelmistä ja sanalistoista. Näitä kolmea menetelmää opettajat olivat myös käyttäneet vähiten, joka vaikuttaa tulokseen.

Ryhmäperheopetustilanteissa tukiviittomaopettajien mielestä oppijat oppivat parhaiten opettajan käyttäessä menetelmänä pelejä, kuvia tai lauseita. Huonoiten tukiviittomaopettajien mielestä oppijat oppivat runoista, esineistä ja digitaalisista menetelmistä. Vähiten opettajat olivat käyttäneet ryhmäperheopetustilanteissa menetelmänä digitaalisia menetelmiä, runoja ja kirjoja. Oheisessa kuviossa (Kuvio 5.) on kuvattu kyselyn tulokset, mistä menetelmistä oppijat ovat oppineet parhaiten.

KUVIO 5. Mistä menetelmistä oppijat ovat oppineet parhaiten?

1 = en ole käyttänyt menetelmää, 2 = en osaa sanoa, 3 = ei ole oppinut, 4 = oppinut heikosti, 5 = oppinut hyvin, 6 = oppinut erinomaisesti

Viisi tukiviittomaopettajaa, jotka olivat opettaneet perheopetustilanteessa, toi esille, että opetusmenetelmiä on hyvä käyttää monipuolisesti, opetuksen tulee olla oppijälähtöistä sekä opettajan ammattitaito on opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa merkittävää. Tukiviittomaopettajat olivat sitä mieltä, että oppimisen tulee olla oppijoille mielekästä ja menetelmän valinta riippuu oppijoista sekä tilanteesta. Nämä edellä mainitut asiat, eli opetusmenetelmien monipuolinen käyttö ja opetuksen suunnittelu ja toteutus oppijälähtöistä näkökulmasta, ovat osa opettajan ammattitaitoa.

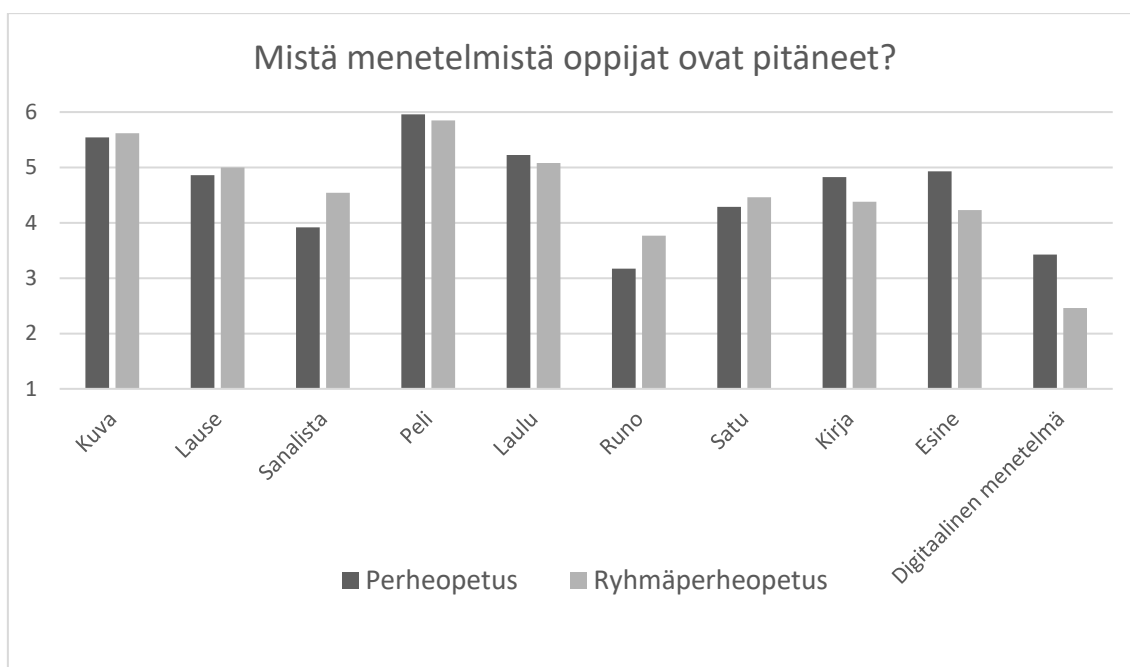
Perhe- ja ryhmäperheopetuksessa opettaneet tukiviittomaopettajat nostivat esiin vastuksistaan, että oppijat oppivat parhaiten niistä menetelmistä, jotka ovat heidän mielestään mielenkiintoisimpia. Vastauksista ilmenee, että opettajat pyrkivät valitsemaan opetusmenetelmän motivoitakseen oppijan oppimaan. Oppijat oppivat parhaiten menetelmistä, jotka ovat aktivoivia ja toiminnallisia. Tukiviittomaopettajat olivat sitä mieltä, että useimmiten lapset oppivat parhaiten, kun menetelmänä käytetään lauluja tai leikkejä, kun taas aikuiset oppivat sanalistojen ja lauseharjoitusten kautta. Opetusmenetelmien valintaan vaikutti myös se, minkä menetelmien avulla oppija oppi opettajan mielestä parhaiten.

Mielestäni kuitenkin erityisesti kaikki pelit, joissa viittomia kerrataan monta kertaa (esim. muistipeli), toimivat melkein parhaiten erityisesti perheopetuksessa. Parasta on, jos kaikkia harjoituksia on vaihdellen opetuksessa mukana. Viittomien toisto on hyvin tärkeää.

6.1.2 Mistä oppijat pitivät eniten?

Kysyimme tukiviittomaopettajilta, mistä menetelmistä oppijat ovat heidän mielestään pitäneet. Kahdeksantoista vastanneen tukiviittomaopettajan mukaan oppijat ovat pitäneet perheopetuksessa eniten opetusmenetelmänä peleistä, kuvista ja lauluista. Kyselyyn vastanneiden tukiviittomaopettajien mielestä oppijat eivät pitäneet sanalistoista, digitaalisista menetelmistä ja runoista opetusmenetelmänä perheopetuksessa. Vastajat käyttivät vain vähän runoja ja digitaalisia menetelmiä. (Kuvio 6.)

Ryhmäperheopetuksessa käytettävät menetelmät, joista oppijat pitivät eniten, olivat vastaajien mielestä pelit, kuvat ja laulut. Menetelmät, joista oppijat eivät pitäneet tukiviittomaopettajien mielestä olivat esineet, runot ja digitaaliset menetelmät. Tukiviittomaopettajat olivat käyttäneet vähiten ryhmäperheopetuksessa digitaalisia menetelmiä, 13 vastanneesta opettajasta kuusi ei ollut käyttänyt tätä opetusmenetelmää ryhmäperheopetustilanteessa. Vastajat olivat käyttäneet vähän myös opetusmenetelmänä esineitä ja runoja. Alla olevaan kuvioon on koottu tukiviittomaopettajien mielipiteet siitä, mistä menetelmistä oppijat ovat pitäneet eniten. Kuviossa on kuvattuna sekä perheopetuksessa että ryhmäperheopetuksessa opettaneiden tukiviittomaopettajien vastaukset. Kuvion arvot ovat keskiarvoja tukiviittomaopettajien antamista vastauksista. (Kuvio 6.)

KUVIO 6. Mistä menetelmistä oppijat ovat pitäneet?

1 = en ole käyttänyt menetelmää, 2 = en osaa sanoa, 3 = ei ole pitänyt, 4 = pitänyt vähän, 5 = pitänyt, 6 = pitänyt paljon

Kaikki kyselyyn vastanneet tukiviittomaopettajat olivat sitä mieltä, että oppijat ovat erilaisia ja siksi he pitävät eri opetusmenetelmistä. Toiset oppijat pitävät esimerkiksi enemmän peleistä, kun taas toiset pitävät enemmän lauseharjoituksista. Tukiviittomaopettajat toivat myös esille, että oppijat pitävät opetusmenetelmistä, joiden avulla oppiminen tapahtuu huomaamatta, kuten pelien ja laulujen kautta.

Oppijoiden mieltymykset ovat hyvin erillaisia. Osa käyttää oppimisissa mieluummin esim. kuvia ja ovat itse taitavia keksimään tarinoita kuvan pohjalta. Osa oppijoista kokee raskaaksi lauseiden tai tarinoiden itse keksimisen ja nauttivat enemmän peleistä ja valmiista lauseista tai tarinoista. Käyttämällä erillisiä menetelmiä, kaikille on jotain sopivaa ja mieleistä tarjolla.

Viisi tukiviittomaopettajaa, jotka olivat opettaneet vain perheopetustilanteessa, oli sitä mieltä, että oppijat pitävät eniten monipuolisista ja vaihtelevista opetusmenetelmistä. Näiden opettajien mielestä osa oppijoista pitää itsensä haastamisesta ja osa taas ei. Yksi tukiviittomaopettaja toi ilmi, että myös opettajan pitää olla itse innostunut materiaalista, jotta oppijat motivoituvat myös siitä. Molemmissa opetustilanteissa (perhe- ja ryhmäperheopetus) opettaneista tukiviittomaopettajista osa oli sitä mieltä, että oppijat pitävät menetelmistä, joista he mielestään oppivat hyvin. Tukiviittomaopettajat olivat sitä mieltä, että suurin osa oppijoista pitää peleistä opetusmenetelmänä.

Sekä perhe- että ryhmäperheopetustilanteissa opettaneista tukiviittomaopettajista kaksi oli sitä mieltä, että opetusmenetelmät eroavat eri opetustilanteissa. Ryhmäperheopetuksessa laulut ja yhdessä viittominen on helpompaa kuin perheopetuksessa, jossa paikalla on usein vain muutama oppija. Perheopetuksessa ei yleensä innostuta esiintymistä vaativista tehtävistä, mutta ryhmäperheopetuksessa ne toimivat. Ryhmäperheopetuksen haasteena on oppijoiden vaihteleva taitotaso. Osa oppijoista kyllästyy liian helppoihin harjoituksiin ja osa kaipaisi enemmän viittomien kertausta.

6.2 Oppijoiden huomioiminen opetustilanteessa

Vastaajien mukaan opetuksen yksilöllistämässä huomioitavia tekijöitä ovat oppijoiden kiinnostuksen kohteet, oppijoiden ikä ja ryhmäkoko sekä monipuolisten opetusmenetelmien käyttö. Tukiviittomaopettajat vastasivat, että oppijoiden kiinnostuksen kohteet on hyvä selvittää ensimmäisillä opetuskerroilla. Oppijoihin tutustumisen kautta opettaja saa tietoa oppijoiden harrastuksista, arkielämästä ja muista kiinnostuksen kohteista, ja näiden tietojen avulla hänen on helppo suunnitella opetus yksilöllisesti oppijoille. Muutamalla vastaajalla on käytössään opetuksissa perusrunko, jonka pohjalta he lähtevät opetusta suunnittelemaan. Nämä vastaajat muokkaavat runkoa oppijoiden toiveiden ja tarpeiden mukaan, jos se on mahdollista.

Vastaajien mukaan oppijoiden ikä vaikuttaa yleensä heidän kiinnostuksen kohteisiinsa, menetelmien valintaan sekä opetustahtiin. Usea tukiviittomaopettaja oli sitä mieltä, että lapsille toimivat opetusmenetelminä pelit ja leikit, kun taas aikuisille lauseharjoitukset. Vastaajien mukaan, jos tarve vaatii, voi opetustahtia hidastaa oppijoille sopivaksi. Tukiviittomaopettajat korostavatkin sitä, että opettajan on koko opetuksen ajan reflektoitava omaa toimintaansa ja opetusmenetelmiään. Opettajan on oltava valmis muuttamaan opetussuunnitelmiaan oppijoille toimivammiksi.

Ryhmäkoko on myös merkittävä osa opetuksen suunnittelua. Kaikkia opetusmenetelmiä ei voida käyttää, jos ryhmä on liian iso tai liian pieni. Yksi vastaajista jakaa usein ison ryhmän kahteen tai useampaan pieneen ryhmään, jolloin on mahdollista toteuttaa

pienemmälle ryhmälle sopivia tehtäviä. Perheopetuksessa on vastaajien mielestä paremmat mahdollisuudet huomioida oppijoiden kiinnostuksen kohteet, ikä sekä harrastukset, koska kaikki oppijat toimivat samassa kommunikaatioympäristössä. Ryhmäperheopetuksessa valitaan yleisimpiä aiheita, jotka sopivat kaikille oppijoille. Jokaisella oppijalla on erilaiset toiveet ja niiden toteuttaminen on haasteellisempaa ryhmäperheopetustilanteissa.

Tukiviittomaopettajat pitivät merkittävänä sitä, että opetusmenetelmiä käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti opetustilanteissa. Opetusmenetelmien valintaan vaikuttavat oppijoiden ikä, kiinnostuksen kohteet ja harrastukset. Yksi tukiviittomaopettaja nosti esille vastauksessaan, että oppijoiden iästä tai sukupuolesta ei saa tehdä ennakkoletuksia, sillä pojatkin voivat leikkiä nukeilla ja naiset voivat olla töissä autokorjauksessa.

Perheopetuksessa opettaneista tukiviittomaopettajista suurin osa pystyi toteuttamaan perheiden toiveet suhteellisen hyvin. Tukiviittomaopettajien mukaan oppijoiden toiveet liittyivät usein opetuksen sisältöön tai opetuksen ajankohtaan. Perheopetuksessa on helpompi muokata opetusajankohtaa, koska silloin ei tarvitse sovittaa monen perheen aikatauluja yhteen. Yksi vastaaja toi ilmi, että perheelle on turha opettaa sellaisia asioita, mitä he eivät tarvitse tai halua oppia. Yksi vastaajista taas korosti, että toteutukseen oppijoiden toiveet, on niiden palveltava oppimista.

Muutaman tukiviittomaopettajan mielestä opetustilanteet, perhe- ja ryhmäperheopetus, eivät eroa toiveiden toteuttamisen kannalta. He perustelivat vastaustaan sillä, että useimmiten perheiden toiveet ryhmäperheopetuksissakin ovat samankaltaisia, joten toiveiden toteuttaminen on silloin helppoa. Kaikki vastaajat kysyivät oppijoilta palautetta tukiviittomaopetuksesta. Vastaajista 14 kysyi oppijoilta aina palautetta, neljä vastaajaa kysyi palautetta oppijoilta usein.

6.3 Opettajan antama tuki opetuksen aikana

Kyselyyn vastanneista tukiviittomaopettajista 89 % antoi kotiläksyjä oppijoille. Useimmat vastaajista antoivat läksyksi kerrata opetuskerralla käydyt viittomat tai antoivat muutaman viittoman, joita oppijoiden oli käytettävä aktiivisesti ennen seuraavaa kertaa. Osa myös antoi läksyksi kerätä seuraavalle kerralle sanoja, joihin kaipaisivat viittomaa. Vastaajista kaksi oli antanut tehtäväksi tutustua nettipelien, viittomakieliseen kirjastoon tai muuhun nettilähteeseen. Yksi vastaaja kuvasi itsestään videon ja pyysi oppijoita katsomaan videon sekä vastaamaan muutamaa videota koskevaan kysymykseen. Tämä tehtävä toimi ymmärtämisharjoituksena, koska video oli kuvattu ilman ääntä. Yksi vastaaja korosti, ettei perhettä saa kuormittaa liikaa, vaan hän pyrkii herättämään oppijoiden sisäistä motivaatiota, eikä tarkoitus ole pakottaa tekemään läksyjä.

Tukiviittomaopettajia, jotka olivat opettaneet sekä perhe- että ryhmäperheopetustilanteissa pyydettiin arvioimaan eroavatko läksyt tai niiden määrä eri opetustilanteissa. Yhdeksästä vastaajasta neljä oli sitä mieltä, että läksyt eivät eronneet eri opetustilanteissa. Eräs tukiviittomaopettaja perusteli vastaustaan sillä, että yhtäläillä molemmissa opetustilanteissa oppijat hyötyvät kotiläksyistä. Viiden vastaajan mielestä läksyt erosivat riippuen oppimistilanteesta ja heistä kolme tukiviittomaopettajaa ei antanut läksyjä ryhmäperheopetustilanteissa. Yksi tukiviittomaopettaja perusteli eroa sillä, että ryhmässä on erilaisia oppijoita ja riippuu heidän halukkuudestaan opiskella antaako opettaja läksyjä vai ei. Tukiviittomaopettajat, jotka eivät antaneet ryhmäperheopetustilanteissa läksyjä, eivät antaneet niitä, koska kokivat tilanteen silloin liian koulu-maiseksi. Osa vastaajista koki, että jos ryhmässä on liian erilaisia oppijoita, kaikki eivät välttämättä hyödy läksyistä. Kaksi tukiviittomaopettajaa toi ilmi, että he antavat mieluummin vinkkejä, miten viittomat voi ottaa käyttöön ja herättelevät ajatuksia kommunikation tärkeydestä, kuin antavat läksyjä.

Kyselyssä kysimme, millaista tukea tukiviittomaopettajat antavat oppijoille. Vastauksissa toistuivat useasti kolme erilaista tapaa, joilla opettajat tukevat oppijoita. Nämä tavat olivat positiivisen palautteen antaminen, opettajan jakama tieto ja keskusteleminen. Tukiviittomaopettajat korostivat positiivisen palautteen merkitystä, kehuminen ja kannustaminen olivat opettajien mukaan hyvin tärkeä osa oppijoiden tukemista. Yksi

opettajista pyytää perhettä videoimaan tukiviittomien käyttöä arjessa. Videolta poimitaan onnistumisia ja havainnoidaan oppijoiden kehitystä. Tukiviittomaopettajien mukaan on myös tärkeää, että opettaja antaa tietoa tukiviittomien hyödyistä ja muista perhettä askarruttavista asioista. Opettajista on tärkeää keskustella perheen kanssa. Keskusteleminen auttaa ja tukee perhettä.

Molemmissa opetustilanteissa opettaneista tukiviittomaopettajista, osa oli sitä mieltä, että opettajien antama tuki ei eroa perheopetus- ja ryhmäperheopetustilanteissa. Vastaaajien mukaan molemmissa tilanteissa on aikaa keskustella oppijoiden kanssa. Osa tukiviittomaopettajista vastasi, että tuki eroaa opetustilanteesta riippuen. Heidän mukaansa perheopetustilanteessa tuen antaminen on helpompaa, koska oppijoita on yleensä vähemmän opetustilanteessa. Ryhmäperheopetuksessa tukiviittomaopettajat kokivat, että aikaa on vähemmän yhden oppijan tukemiseen. Esimerkiksi viittoman näyttäminen oppijalle henkilökohtaisesti läheltä ja kertaaminen olivat ajanpuutteen ja henkilömäärän vuoksi vaikeampia toteuttaa ryhmäperheopetuksessa. Yksi kyselyyn vastannut tukiviittomaopettaja toivoi, että oppijat hyödyntäisivät enemmän vertaistukea ryhmäperheopetustilanteissa ja keskustelisivat enemmän muiden oppijoiden kanssa.

Vastanneista tukiviittomaopettajista kaikki jakoivat opetuksessa käydyt viittomat oppijoille muistin tueksi. Yksi vastanneista jakoi materiaalit oppijoille harvoin, muut tukiviittomaopettajat jakoivat viittomat oppijoiden muistin tueksi aina tai usein. Kymmenen tukiviittomaopettajaa jakoivat opetuksen jälkeen viittomamateriaalin joko sähköisessä muodossa tai tulostettuna. Kahdeksan vastaajaa jakoi materiaalin tulostettuna.

7 OPPIJOIDEN KYSELYN TULOKSET

Kyselyyn, joka lähetettiin tukiviittomaopetukseen osallistuneille oppijoille, oli mahdollista vastata seitsemän viikon aikana. Kyselyyn vastasi yhteensä 14 tukiviittomaopetukseen osallistunutta oppijaa. Viisi vastaajaa oli osallistunut perheopetukseen ja yhdeksän ryhmäperheopetukseen. Vastaajista 11 oli naisia ja kolme miehiä. 10 vastaajaa oli iältään 31–50 -vuotiaita, kaksi vastaajaa oli 21–30 -vuotiaita ja kaksi vastaajaa oli yli 51-vuotiaita.

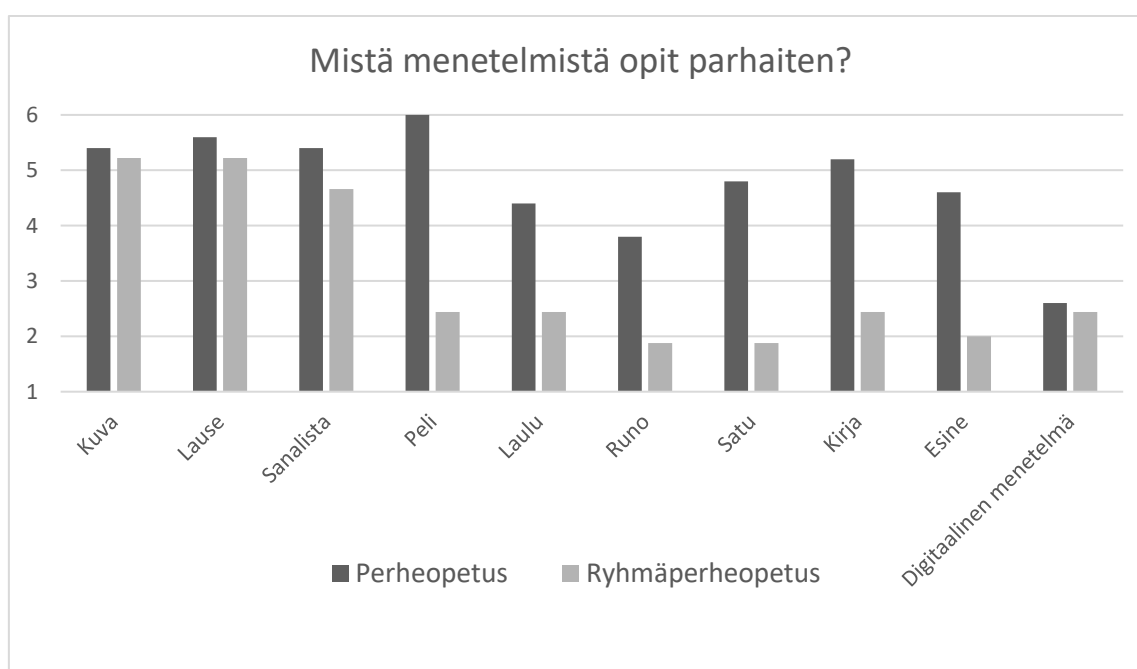
Kaikissa vastauksissa opetukseen oli osallistunut äiti ja 10 vastauksessa isä. Isoäiti oli osallistunut opetukseen kahdeksassa opetustilanteessa, kun taas isoisä neljään. Sisarusia ja tätejä oli osallistunut viiteen opetustilanteeseen ja itse viittomia tarvitseva oli osallistunut neljään opetustilanteeseen. Päiväkodin henkilökuntaa oli osallistunut yhteen opetustilanteeseen. Kyselyn tulosten mukaan tukiviittomaopetukseen ei ole osallistunut kummassakaan opetustilanteessa harrastusohjaaja tai ystävät. Kyselyn vastauksista ilmeni, että perheopetukseen osallistuu enemmän tukiviittomia tarvitsevan henkilön lähisukulaisia, esimerkiksi tätejä, kuin ryhmäperheopetukseen. Kuitenkin molemmissa opetustilanteissa, sekä perheopetuksessa että ryhmäperheopetuksessa lähisukulaiset osallistuvat aktiivisesti opetukseen.

Perheopetustilanteet, kaikki viisi, olivat tapahtuneet perheen kotona. Näistä tilanteista yhdessä oli kodin lisäksi opetettu myös päiväkodissa. Kaikki ryhmäperheopetuksista olivat tapahtuneet säätiön tai yrityksen tiloissa. Seitsemän vastaajaa oli vastannut, että tukiviittomaopetusta oli myönnetty 11–20 oppituntia tukiviittomia tarvitsevan lähipiirille. Kahden vastaajan mukaan myönnettyjä tunteja oli 21–30, kun taas kolmen vastaajan mukaan 31–40. Kaksi vastaajaa ei osannut sanoa, montako tuntia tukiviittomaopetusta oli myönnetty.

7.1 Oppijoiden kokemukset opetusmenetelmistä

Ryhmäperheopetustilanteeseen osallistuneiden oppijoiden vastauksiin vaikuttaa se, että vastaajat ovat todennäköisesti kaikki olleet saman tukiviittomaopettajan opetuksessa. Ryhmäperheopetustilanteiden tulokset kuvastavat luultavimmin tämän yhden opettajan käyttämiä opetusmenetelmiä ja -tapoja.

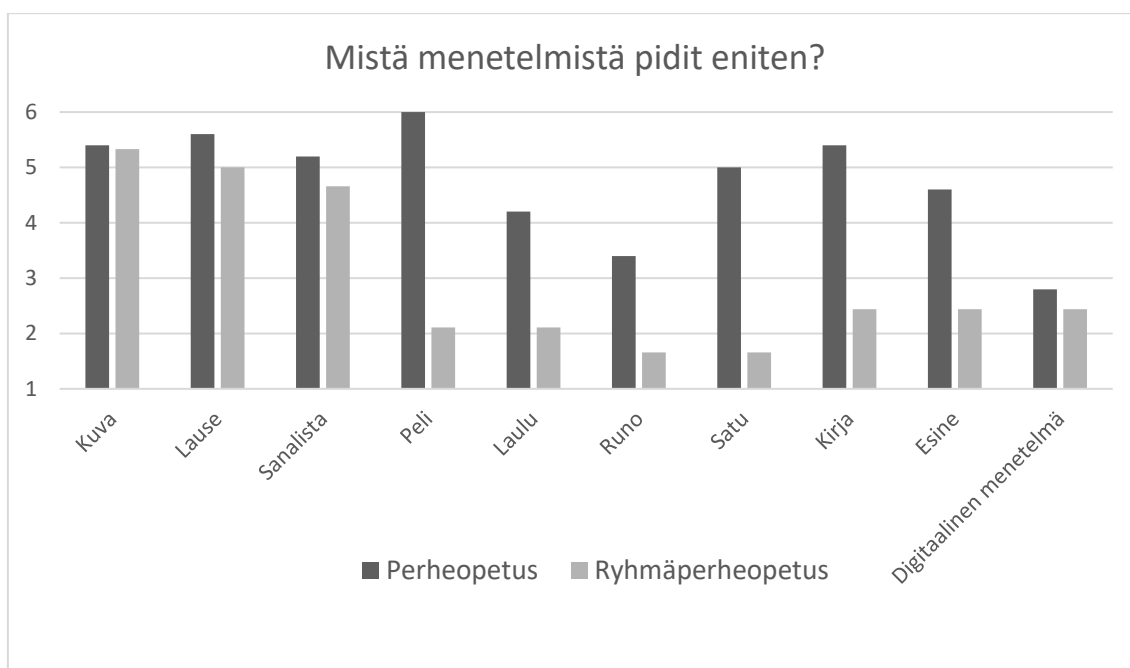
Kaikki kyselyyn vastanneet oppijat kokivat oppineensa parhaiten, kun opettaja oli käyttänyt menetelmänä kuvia, lauseita tai sanalista. Perheopetustilanteisiin osallistuneet vastaajat kokivat oppivansa hyvin myös peleistä ja kirjoista. Ryhmäperheopetustilanteissa opettaja oli käyttänyt eniten menetelminä kuvia, lauseita ja sanalistoja, muita menetelmiä tukiviittomaopettajat eivät olleet käyttäneet ryhmäperheopetuksissa kovin aktiivisesti. Molemmissa opetustilanteissa opettajat olivat käyttäneet vähän digitaalisia menetelmiä. Perheopetuksessa menetelmiä oli käytetty monipuolisemmin kuin ryhmäperheopetustilanteissa. (Kuvio 7.)

KUVIO 7. Mistä menetelmistä opit parhaiten?

1 = opettaja ei käyttänyt menetelmää, 2 = en osaa sanoa, 3 = en oppinut, 4 = huonosti, 5 = hyvin, 6 = erinomaisesti

Vastaajien mielestä kuvat, lauseet ja sanalistasivat olivat mieluisimpia menetelmiä molemmissa opetustilanteissa. Perheopetuksessa vastaajat olivat pitäneet myös peleistä, kirjoista ja saduista opetusmenetelminä. Ryhmäperheopetuksessa tukiviittomaopettajat olivat käyttäneet enemmän kuvia, lauseita ja sanalistoja verrattuna muihin menetelmiin, mikä vaikuttaa todennäköisesti kyselyn tuloksiin. (Kuvio 8.)

KUVIO 8. Mistä menetelmistä pidit eniten?

1 = opettaja ei käyttänyt menetelmää, 2 = en osaa sanoa, 3 = en pitänyt, 4 = pidin vähän, 5 = pidin, 6 = pidin paljon

7.2 Opetuksen yksilöllistäminen ja toiveiden huomioiminen

Perheopetukseen osallistuneet vastaajat saivat kaikki (100 %) vaikuttaa opetuksen sisältöön. Ryhmäperheopetukseen osallistuneista vastaajista 44 % koki saavansa vaikuttaa opetuksen sisältöön ja 44 % koki, ettei saanut vaikuttaa opetukseen. Yksi vastaajista ei osannut sanoa, saiko hän vaikuttaa opetuksen sisältöön. Vastaajat, jotka olivat osallistuneet perheopetustilanteeseen, kertoivat, että opetuksen sisältö suunniteltiin heidän toiveidensa mukaiseksi. Tukiviittomaopettajat hankkivat perheopetusti-

lanteissa tietoa, jos he eivät osanneet heti vastata kysymyksiin. Ryhmäperheopetuksessa olleet vastaajat olivat sitä mieltä, että opetuksessa oli mahdollisuus kysyä viittomia, joita kokivat tarvitsevansa. Vastaajista, he jotka kokivat, etteivät voineet vaikuttaa kurssin sisältöön, perustelivat vastauksensa sillä, että kurssi oli valmis paketti. He toivat ilmi, että lisää viittomia pystyi kysymään, mutta opetuksen sisältöön he eivät voineet vaikuttaa.

Perheopetukseen osallistuneilta vastaajilta kaikilta oli kysytty opetuksesta palautetta. Ryhmäperheopetuksessa kahdelta oppijalta oli kysytty palautetta ja kahdelta vastaajalta ei ollut kysytty opetuksesta palautetta. Viisi vastaajaa ei osannut sanoa onko opetuksesta kysytty palautetta. Tuloksiin vaikuttaa se, että ryhmäperheopetus oli joidenkin oppijoiden osalta vielä kesken heidän vastatessa kyselyyn.

7.3 Tuen saaminen

Oppijat, jotka olivat osallistuneet perheopetukseen, kokivat kaikki saavansa paljon tukea opetuksen aikana. Vastaajat kokivat saavansa eniten tukea omalta perheeltään ja tukiviittomaopettajalta. Yksi vastaaja oli saanut tukea myös puheterapeutilta. Yksi vastaaja oli saanut tukea päiväkodin henkilökunnalta, joka oli osallistunut perheopetukseen.

Ryhmäperheopetukseen osallistuneista oppijoista 56 % koki saavansa melko paljon tukea opetuksen aikana ja 33 % koki saavansa paljon tukea ryhmäperheopetustilanteessa. Yksi vastaajista ei osannut sanoa kuinka paljon tukea hän saa oppimiseen opetuksen aikana. Vastaajien vastauksiin voi vaikuttaa se, että monella vastaajalla opetus oli edelleen käynnissä.

Perheopetuksessa olleet vastaajat kokivat, että ammattitaitoinen tukiviittomaopettaja osasi neuvoa ja kannustaa viittomien opettelussa. Kannustava ja innostava ilmapiiri tuki oppimista. Ryhmäperheopetustilanteisiin osallistuneet vastaajat kertoivat, että muiden perheiden tuki oli tärkeää. Perheet keskustelivat keskenään ja tukivat toisiaan opetuksen aikana. Tukiviittomaopettajalta oppijat saivat vinkkejä viittomakuvien tulkitsemiseen, tukiviittomiseen ja elämäntilanteisiinsa.

Kaikki vastaajat olivat käyttäneet viittomia oppituntien välissä. Vastaajista 79 % oli käyttänyt viittomia usein oppituntien välissä ja 21 % käytti viittomia harvoin. Kaikki perheopetukseen osallistuneet vastaajat käyttivät viittomia arjessa usein oppituntien välissä. Ryhmäperheopetuksessa olleista vastaajista 67 % käytti viittomia usein arjessa, kun taas 33 % käytti viittomia harvoin oppituntien välissä. Viittomien käyttöön arjessa vaikuttivat oppijan oma kiinnostus ja motivaatio tukiviittomien oppimiseen, tarve kerrata viittomia muistin tueksi sekä tukiviittomia tarvitsevan kanssa kommunikointi.

Perheopetustilanteissa olleet vastaajat olivat kaikki saaneet läksyjä. Ryhmäperheopetustilanteissa olleista vastaajista 67 % oli saanut läksyjä ja 33 % ei ollut koskaan saanut läksyjä tukiviittomaopetuksessa. Oppijat, jotka eivät olleet saaneet läksyjä, kokivat, että eivät niitä olisi tarvinneetkaan. He perustelivat vastauksensa siten, että jokainen voi harjoitella kotona sen verran kuin itse haluaa.

Perheopetuksessa olleista oppijoista 80 % vastasi tukiviittomaopettajan antavan läksyksi oppitunnilla opittujen viittomien kertaamisen. Yksi vastaaja (20 %) oli saanut kotiläksyksi lukea sadun tukiviittomia käyttävän lapsen kanssa. Ryhmäperheopetustilanteissa läksyt olivat tukiviittomien harjoittelemista kotona esimerkiksi viittomakuvista. Ne, jotka olivat saaneet läksyjä, olivat yhtä vastaajaa lukuun ottamatta sitä mieltä, että läksyistä oli hyötyä tukiviittomien oppimisessa. Kaksi oppijaa ei ollut vastannut kysymykseen.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa tarkastelemme oppijoiden ja opettajien kokemuksia tukiviittomaopetuksesta. Vertailemme, eroavatko tukiviittomaopettajien ja oppijoiden kokemukset opetusmenetelmistä, opetuksen yksilöllistämisestä sekä tuen antamisesta ja saamisesta. Opinnäytetyön vastauksista nousi esiin viisi teemaa, jotka ovat monipuolisuus opetuksessa, oppijakeskeinen opetus, tilanteen vaikutus opetukseen, opettajan asiantuntijuus sekä oppijoiden motivointi.

Kyselyiden tuloksista voimme päätellä, että tukiviittomaopettajat eivät koe kummankaan opetustilanteen olevan toista mieluisampi. Vastauksista ilmenee, että molemmissa opetustilanteissa, perhe- ja ryhmäperheopetustilanteissa, on tukiviittomaopettajien mielestä hyviä ja huonoja puolia. Perheiden kyselyn tuloksista ei myöskään käy ilmi merkittäviä eroja tilanteiden välillä. Perheopetukseen osallistuneet vastaajat kokivat saavansa enemmän tukea oppimiseen verrattuna ryhmäperheopetukseen osallistuneisiin vastaajiin. Tämä voi johtua siitä, että perheopetuksessa opettajalla on enemmän aikaa huomioida jokainen oppija yksilönä.

8.1 Opetusmenetelmät

Kyselyn vastauksista käy ilmi, että tukiviittomaopettajat ja oppijat ovat samaa mieltä siitä, millä menetelmillä oppijat oppivat parhaiten. Muutama huomio kuitenkin nousi vastauksista. Oppijoiden mukaan he oppivat sanalistaista hyvin, mutta tukiviittomaopettajien mukaan oppijat oppivat sanalistaista heikosti. Ryhmäperheopetuksessa opettaneiden mielestä oppijat oppivat laulujen kautta hyvin, ryhmäperheopetukseen osallistuneiden oppijoiden mukaan he eivät oppineet, kun opetusmenetelmänä käytettiin lauluja. Kuitenkin tähän tulokseen voi vaikuttaa se, ettei lauluja ole käytetty ryhmäperheopetuksessa, johon vastaajat ovat osallistuneet.

Tukiviittomaopettajat, jotka olivat opettaneet perheopetuksessa, olivat sitä mieltä, että oppijat pitivät vain vähän sanalistasta opetusmenetelmänä. Kyselyyn vastanneet oppijat kuitenkin pitivät sanalistoista opetusmenetelmänä. Tukiviittomaopettajat vastasivat, että oppijat pitivät peleistä paljon opetusmenetelmänä ryhmäperheopetustilanteissa. Mutta oppijoiden vastauksista käy ilmi, että he eivät osanneet sanoa, olivatko pelit miellyttävä opetusmenetelmä. Tähänkin tulokseen saattoi vaikuttaa se, että ryhmäperheopetukseen osallistuneet oppijat olivat osallistuneet saman opettajan kursseille.

Opetusta suunnitellessa on tärkeää muistaa käyttää opetusmenetelmiä ja -tehtäviä monipuolisesti. Opettajat korostivat vastauksissaan opetusmenetelmien monipuolista käyttöä, jotta jokainen oppija hyötyy opetuksesta. Vastauksissa ilmeni esimerkiksi, että sanalistoja voi käyttää uusien tukiviittomien opettelemiseen, mutta käytännön harjoitukset vahvistavat viittomien osaamista ja käyttöä. Kyselyiden tuloksista voi huomata, että tukiviittomaopettajat käyttävät vielä suhteellisen vähän digitaalisia opetusmenetelmiä. Tämä voi johtua siitä, ettei opettajilla ole tietoa siitä, millaisia digitaalisia opetusmenetelmiä on tarjolla. On myös mahdollista, että tukiviittomaopettajat eivät koe digitaalisten opetusmenetelmien käytöstä olevan opetuksessa hyötyä.

8.2 Yksilöllistäminen ja toiveet

Perheopetukseen osallistuneet oppijat sekä tukiviittomaopettajat olivat kaikki sitä mieltä, että perheopetuksessa on helppo toteuttaa oppijoiden toiveita. Vastauksista käy ilmi, että tukiviittomaopettajat käyttävät monipuolisemmin opetusmenetelmiä perheopetuksessa kuin ryhmäperheopetuksessa. Perheopetuksessa menetelmät valitaan yksilöllisesti perheen ja oppijoiden mukaan.

Puolet ryhmäperheopetukseen osallistuneista oppijoista oli sitä mieltä, että he saavat vaikuttaa opetuksen sisältöön. Toinen puoli koki, ettei saanut vaikuttaa opetettavaan sisältöön. Tukiviittomaopettajien mukaan he suunnittelevat ryhmäperheopetuksen niin, että opetusmenetelmät ja -aiheet palvelevat mahdollisimman monia oppijoita. Oppijoi-

den tarpeet ovat erilaisia ja opettajien on tehtävä enemmän kompromisseja suunnitlessaan ryhmäperheopetusta, joten toiveiden toteuttaminen on haastavampaa kuin perheopetuksessa.

Opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen vaikuttavat monet osatekijät, kuten oppijoiden määrä, heidän ikänsä ja kiinnostuksen kohteensa. Tukiviittomaopettajien tavoitteena on toteuttaa opetus oppijakeskeisesti, jolloin he pyrkivät käyttämään erilaisille oppijoille sopivia opetusmenetelmiä monipuolisesti. Kyselyiden tuloksista käy ilmi, että opettajat ottavat opetuksen suunnittelussa huomioon myös oppijoiden toiveet ja toteuttavat niitä mahdollisuuksien mukaan. Vastauksista ilmenee, että toiveiden toteuttaminen ei kuitenkaan aina ole mahdollista. Tähän voivat vaikuttaa esimerkiksi opetustilanne, jossa ryhmäkoko ja oppijoiden taustat voivat vaihdella. Opetustilanteesta riippuen oppijoiden tarpeet ja toiveet voivat olla hyvin erilaisia. Perheopetukseen osallistuvat oppijat toimivat kaikki usein samassa ympäristössä, jolloin heidän tarpeensa ja toiveensa on yhteneväisempiä. Kun taas ryhmäperheopetuksessa oppijoiden taustat ja toiveet opetuksen sisällöstä voivat erota merkittävästikin. Muutamasta vastauksesta käy ilmi, että yrityksellä voi olla valmiiksi suunniteltu opetusrunko, jonka mukaan opettaja toteuttaa tukiviittomaopetuksen. Valmis opetusrunko voi vaikuttaa tukiviittomaopettajan mahdollisuuksiin toteuttaa oppijoiden toiveita.

8.3 Oppimisen tukeminen

Kaikki kyselyyn vastanneet tukiviittomaopettajat kertoivat tukevansa oppijoita opetuksen aikana. Perheopetukseen osallistuneet oppijat saivat kaikki paljon tukea opetuksen aikana. Kun taas ryhmäperheopetukseen osallistuneista vastaajista 33 % kokivat saavansa tukea paljon ja 56 % melko paljon. Perheopetukseen osallistuneet vastaajat saivat kaikki tukea tukiviittomaopettajalta ja omalta perheeltään. Ryhmäperheopetukseen osallistuneet saivat myös vertaistukea muilta perheiltä opettajan antaman tuen lisäksi. Suuret ryhmäkoot voivat vaikeuttaa jokaisen oppijan yksilöllistä huomioimista ja tukemista.

Perheopetuksessa opettaneet tukiviittomaopettajat antoivat kaikki läksyjä oppijoille. Kaikki perheopetukseen osallistuneet oppijat vastasivat saaneensa läksyjä. Kaikki paitsi yksi ryhmäperheopetuksessa opettanut tukiviittomaopettaja kertoi antavansa oppijoille läksyjä. Ryhmäperheopetustilanteeseen osallistuneista oppijoista 67 % kertoi saaneensa kotiläksyjä ja 33 % ei ollut saanut opetuksesta läksyjä. Oppijoiden ja tukiviittomaopettajien vastauksista ilmenee eroavaisuus ryhmäperheopetuksessa annettavien läksyjen suhteen. Oppijoista osa koki hyötyvänsä läksyistä, muutama oli myös sitä mieltä, etteivät läksyt olisi hyödyttäneet tukiviittomien oppimista. Kaikki oppijat eivät ole saaneet läksyjä, vaikka suurin osa opettajista niitä kertoi antavansa. Molemmissa opetustilanteissa tukiviittomaopettaja antoi usein kotiläksyksi kerrata tunnilla käydyt viittomat kotona. Vastauksista voi päätellä, että opettajat kokevat läksyjen tukevan oppimista ja niistä on hyötyä oppijoille.

Kaikki tukiviittomaopettajat vastasivat kysyvänsä oppijoilta palautetta opetuksesta. Perheopetukseen osallistuneilta oppijoilta oli kaikilta kysytty palautetta. Ryhmäperheopetukseen osallistuneista vastaajista suurin osa ei osannut sanoa vielä kysyttiinkö palautetta, koska opetus on heidän osaltaan vielä kesken. Kaksi ryhmäperheopetukseen osallistunutta vastaajaa kertoi, ettei heiltä oltu kysytty palautetta ja kahdelta vastaajalta oli kysytty palautetta. Vastauksista käy ilmi, että tukiviittomaopettajat haluavat kehittää ammattitaitoaan ja kysyvät siksi palautetta opetuksesta.

9 POHDINTA

Tukiviittomaopettajien vastauksista käy ilmi, että opetuksen onnistumiseen vaikuttaa monia tekijöitä, joita oppijat eivät huomaa opetuksen aikana. Opettajien hiljaista tietoa on esimerkiksi tehtävien suunnittelu niin, että ne tukevat mahdollisimman monen oppijan syvää oppimista. Syvällä oppimisella tarkoitamme sitä, että oppiminen ei jää viittomien muistamisen tasolle, vaan oppijat oppivat käyttämään tukiviittomia arjessa niitä tarvitsevan henkilön kanssa. Kyselyiden tuloksista nousi esiin myös, että opettajan on tärkeää hallita opetustilannetta. Opetustilanteen hallinta on osa opettajan ammattitaitoa. Jos ryhmäkoko on suuri, on opettajan mietittävä etukäteen, miten tehtävät toimivat suuressa ryhmässä vai, onko ryhmää jaettava pienempiin osiin. Opettajan tulee olla valmis muuttamaan tuntisuunnitelmaansa, jos tilanne niin vaatii. Taitava opettaja osaa vaihtaa menetelmää tai muuttaa tehtävää tarvittaessa opetuksen aikana, jos huomaa, ettei suunnitelma jostain syystä toimi.

Opinnäytetyö tutki aikaisemmin määriteltyjä tutkimuskysymyksiä. Tutkimuskysymykset olivat, mitä opetusmenetelmiä käytetään perhe- ja ryhmäperheopetuksissa, miten tukiviittomaopettajat yksilöllistävät opetuksen oppijoille sekä millaista tukea oppijat saavat ja keneltä. Kyselyt onnistuivat suurimmaksi osaksi odotetulla tavalla. Opinnäytetyön kyselyiden vastausmäärä jäi vähäiseksi, joten saatuja tuloksia ei voi yleistää koskemaan koko Suomen tukiviittomaopettajien ja oppijoiden kokemuksia tukiviittomaopetuksesta.

Muutaman kysymyksenasettelu oli epäonnistunut ja siksi vastausten vertaileminen keskenään oli haastavaa. Tukiviittomaopettajien kyselyssä kysyttiin, annoitko kotiläksyjä oppijoille. Perheopetuksissa opettaneille oli laajempi skaala vastausvaihtoehtoja kuin perhe- ja ryhmäperheopetustilanteissa opettaneille opettajille. Toinen epäonnistunut kysymyksenasettelu oli kysymyksessä, joka koski tuen määrää. Tukiviittomaopettajien kyselyssä oli avoin kysymys, jossa kysyttiin, miten opettaja tukee oppijaa. Oppijoiden kyselyssä vastaava tukeen liittyvä kysymys oli valintakysymys. Näiden kahden kysymysten vastausten keskenään vertailu oli haastavaa.

Matriisikysymyksiä vastausvaihtoehtoja olisi voinut miettiä vielä. Nyt tuloksista saa helposti käsityksen, että menetelmistä ei ole pidetty tai ei ole opittu, vaikka todellisuudessa opetusmenetelmiä ei vain ole käytetty. Tuloksia analysoidessa olisi voinut jättää taulukosta pois kaksi ensimmäistä vastausvaihtoehtoa (1= ei ole käyttänyt menetelmää, 2= en osaa sanoa), jolloin kuvioista ilmenisi todellinen tulos.

Oppijoiden kyselyn tuloksiin vaikuttaa se, että ryhmäperheopetukseen osallistuneet oppijat olivat luultavimmin kaikki osallistuneet saman opettajan tukiviittomaopetukseen. Tämä käy ilmi oppijoiden vastauksista, siitä missä ryhmäperheopetus on järjestetty. Oppijoiden kysely tutkii todennäköisesti ryhmäperheopetuksen osalta vain yhden opettajan tapaa opettaa. Ryhmäperheopetus, jossa kävimme kertomassa opinnäytetyöstä, oli vastaushetkellä vielä kesken. Tämä voi vaikuttaa tuloksiin, koska vastaajilla ei vielä ollut paljon kokemusta tukiviittomaopetuksesta. Vastaukset olisivat olleet vertailukelpoisempia, jos kaikki vastaajat olisivat käyneet tukiviittomakurssin ennen kyselyyn vastaamista.

Opinnäytetyö tutkii oppijoiden ja tukiviittomaopettajien kokemuksia tukiviittomaopetuksesta hyvin monesta näkökulmasta. Tuloksia ei voi yleistää, mutta niistä saa käsityksen mielekkäistä opetustavoista ja -ratkaisuksista. Jatkotutkimusaiheena voi olla yhden tai muutaman tutkimuskysymyksen tarkempi tarkastelu, esimerkiksi isomman otannan avulla. Tällöin saataisiin yleistettävää tutkimustietoa tukiviittomaopetuksesta.

Opinnäytetyö tarkastelee perheopetuksen ja ryhmäperheopetuksen eroja opetuksen näkökulmasta. Jatkotutkimuksissa tähän kysymykseen voi ottaa uuden näkökulman. Kysymystä olisi hyvä tarkastella esimerkiksi taloudellisesta näkökulmasta, jotta olisi enemmän tutkimustietoa perhe- ja ryhmäperheopetuksen eroavaisuuksista. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista myös tutkia tarkemmin opettajien käyttämiä opetusmenetelmiä pidemmällä aikavälillä. Tutkimuskysymyksenä voisi olla esimerkiksi, nykyaikaistavatko opettajat opetusmenetelmiään vai käyttävätkö he samoja menetelmiä vuodesta toiseen.

Tätä opinnäytetyötä voisi käyttää pohjana tutkimukselle, joka olisi suunnattu tiedottamaan kuntia. Tämä tutkimus voisi antaa kunnille välineitä kehittää tukiviittomaopetuksen myöntämisprosessia. Kunnille voisi myös kehittää mallin, jossa oppijat saisivat itse

enemmän vaikuttaa opetustilanteen valintaan. Perheet saivat itse valita osallistuvatko ryhmäperheopetukseen vai perheopetukseen.

Tämän opinnäytetyön avulla tukiviittomaopettajat saavat tietoa tukiviittomaopetukseen osallistuneiden oppijoiden kokemuksista ja mielipiteistä. Opinnäytetyö antaa tukiviittomaopettajille vinkkejä, millaisia toimintamalleja kannattaa käyttää erilaisissa opetustilanteissa. Tukiviittomaopettajat voivat peilata omaa toimintaansa opetuksissa opinnäytetyön tuloksiin ja pohtia ovatko nykyiset toimintamallit oppijoille mielekkäitä. Työuraansa aloittelevat tukiviittomaopettajat saavat opinnäytetyön tuloksista arvokasta tietoa työhönsä.

Opinnäytetyön vastauksista voi poimia usein esiin nousseita hyvän opettajan piirteitä. Sekä tukiviittomaopettajat että oppijat kokevat, että hyvä opettaja käyttää oppijoille mielekkäitä opetusmenetelmiä monipuolisesti ja kannustaa oppimiseen. Hyvä opettaja toteuttaa oppijoiden toiveita opetuksen sisällöstä ja antaa mahdollisuuden kysyä viittomia tarvittaessa. Vastauksista nousi myös ilmi, ettei opettaja saa kuormittaa liikaa oppijoita. Läksyjen on palveltava oppimista ja niitä on annettava kohtuudella oppijoiden elämäntilannetta ajatellen.

Opinnäytetyön tuloksissa kuvattiin monesti aikaisemmin mainittuja hyvän opettajan piirteitä. Tätä ei tarkoituksellisesti tutkittu, vaan se ilmeni usein toistuneissa huomioissa oppijoiden vastauksissa. Tämä on alalle merkittävää tietoa, koska tukiviittomaopettajan on tärkeää jatkuvasti kehittää ammattitaitoaan. Tämä tieto kehittää myös meidän ammatillista osaamistamme, koska me kaikki valmistumme tukiviittomaopettajiksi. Opinnäytetyöstä saamme työkaluja tulevaan työhömmme. Olemme saaneet tietoa eri toimintatavoista ja -malleista eri opetustilanteisiin. Työstä saimme myös käsityksen, millaisista opetusmenetelmistä oppijat pitävät ja kokevat oppivansa parhaiten. Tuloksista käy vahvasti ilmi se, että yksikään opetustilanne ei ole täysin samanlainen ja yksilön huomioiminen opetuksessa on tärkeä osa opetuksen suunnittelua ja toteutusta. Nämä tiedot ovat merkittäviä ja tärkeitä tukiviittomaopettajan työssä.

LÄHTEET

- Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987 / 18.9.1987/759. Viitattu 6.2.2017.
- Autio, Anu & Ylijoki, Sanna i.a. Ideoita ja ajatuksia – opas tukiviittomien opettajille. Helsinki: Viittomakielialan osuuskunta Via.
- Engeström, Yrjö 1981. Johdatus didaktiikkaan. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Huuhtanen, Kristina 2011. Kommunikointi elein ja viittomin. Teoksessa Kristiina Huuhtanen (toim.) Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry, 27–31.
- Kantti.net i.a. Perheopetus. Viitattu 7.2.2017
<http://www.kantti.net/viittomakieli/viittomakommunikaatio-3>
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987 / 3.4.1987/380. Viitattu 6.2.2017.
- Niskanen, Mikka 2014. Sopeutumisvalmennus käytännössä. Teoksessa Hely Streng (toim.) Sopeutumisvalmennus – Suomalaisen kuntoutuksen oivallus. Espoo: Raha-automaattiyhdistys, 251–276.
- Nylund, Annette 2017. Bliss-peruskurssi. Luento 16.3.2017. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Papunet 2016a. Viitattu 14.1.2017.
<http://papunet.net/tietoa/mita-on-puhevammaisuus>
- Papunet 2016b. Viitattu 6.2.2017.
<http://papunet.net/tietoa/sopeutumisvalmennus>
- Papunet 2016c. Viitattu 11.4.2017.
<http://papunet.net/tietoa/kommunikaatio-ohjaus>
- Peurala, Sinikka 2014. ICF ja sopeutumisvalmennus. Teoksessa Hely Streng (toim.) Sopeutumisvalmennus – Suomalaisen kuntoutuksen oivallus. Espoo: Raha-automaattiyhdistys, 149–169.
- Rantamäki, Satu 2015. KOP2007A11H Oppimisen suunnittelu ja ohjaaminen - Oppimisympäristöt. Luentodia. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

- Ronkainen, Suvi; Mertala, Sirpa & Karjalainen, Anne 2008. Kvalitatiivisuus, kvantitatiivisuus ja sähköinen kyselytutkimus. Teoksessa Suvi Ronkainen & Anne Karjalainen (toim.) Sähköä kyselyyn! – Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Rovaniemi: Lapin yliopisto, 17–30
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a. Vammaispalvelujen käsikirja
Kommunikaatio-opetus ja -ohjaus. Viitattu 21.2.2017.
<https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elamantuki/kommunikointi/kommunikaatio-opetus-ja-ohjaus>
- Uusitupa, Kati 2017. Tukiviittomaopettaja, viittomakielen tulkki, Viittomakielialan osuuskunta Via. Turku. Sähköpostiviesti 9.3. Vastaanottaja Mari Ahtiainen. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät.
Helsinki: Finn Lectura.
- von Tetzchner, Stephen & Martinsen, Harald 1991. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

LIITTEET

Liite 1: Kysely tukiviittomaopettajille

Opettajien kokemukset tukiviittomaopetuksesta

Opiskelemme Diakoniamattikorkeakoulussa viittomakielen ja tulkkauksen koulutusohjelmassa puhevammaisten tulkeiksi. Opintoihimme kuuluu myös pedagogisia opintoja. Teemme opinnäytetyötä perheiden ja opettajien kokemuksista tukiviittomaopetuksesta. Opinnäytetyön tavoitteena on vertailla perheiden ja opettajien näkemyksiä tukiviittomaopetuksesta. Opinnäytetyö toteutetaan sähköisen kyselyn avulla. Tämän kyselyn lähetämme opettajille ja perheille lähetämme heille suunnatun kyselyn. Kyselyyn voivat vastata niin viittomakieliset kuin suomenkieliset opettajat.

Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista. Antamanne vastaukset käsitellään nimettömästi ja ehdottoman luottamuksellisesti. **Kyselyyn vastanneen on mahdollista osallistua elokuvalippujen (2 kpl) arvontaan.** Osallistut arvontaan, kun lähetät yhteystietosi (nimi, puhelinnumero, osoite) kyselyn lopusta löytyvään sähköpostiosoitteeseen. Voittajalle ilmoitetaan tekstiviestillä ja liput lähetetään antamaasi osoitteeseen. Lähetettyjä yhteystietoja ja kyselyn vastauksia ei voi yhdistää toisiinsa, joten vastaajat pysyvät nimettöminä.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10-15 minuuttia.

Kaikille yhteiset kysymykset:

1. Sukupuoli? *

 Mies Nainen

2. Miten olet saavuttanut viittomataidon? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

 Koulutus Perhetausta Vapaa-aika

Muu, mikä

---

3. Koulutustaustasi? Kirjoita tekstikenttään tutkintonimike tai koulutus. *

Humanistinen ammattikorkeakoulu (HUMAK)

Diakonia-ammattikorkeakoulu (DIAK)

Erikoisammattitutkinto (EAT)

Opistotasoinen koulutus

Muu, mikä?

---

4. Kauanko olet opettanut viittomia? *

- 0-2 vuotta
- 3-6 vuotta
- 7-10 vuotta
- 11 vuotta tai enemmän

5. Missä olet opettanut viittomia? *

Perheopetus: Opetukseen osallistuu tukiviittomia käyttävän lähipiiri.

Ryhmäperheopetus: Opetukseen osallistuu samanaikaisesti useita perheitä, joille on myönnetty tukiviittomaopetusta.

- Perheopetus
- Ryhmäperheopetus
- Molemmat

Kysymykset, jos vastaaja valitsi kysymykseen 5 vaihtoehdon ”perheopetus”:

6. Missä oppimisympäristöissä olet opettanut perheopetuksessa? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

- Perheen koti
- Päiväkoti

Digitaalinen menetelmä (nettipelit, tabletin/puhe-
limen sovellukset..)

10. Pohdi edellisen kysymyksen vastauksiasi. Miksi oppijat ovat pitäneet tai eivät ole pitäneet käyttämästäsi menetelmästä?

---

11. Millä perusteilla valitset perheopetuksessa käyttämäsi menetelmät? *

---

12. Kysytkö oppijoiden toiveita opetuksen sisällöstä? *

Kyllä

Ei

13. Pystytkö toteuttamaan oppijoiden toiveet? Perustele, miksi pystyt tai et pysty. *

---

14. Annatko kotiläksyjä oppijoille? *

- Aina
- Usein
- Harvoin
- En koskaan

15. Jos annat kotiläksyjä, millaisia tehtäviä annat? Jos et anna kotiläksyjä, perustele miksi et. *

---

16. Tuetko oppijoita perheopetuksen aikana? Millaista antamasi tuki on? *

Runo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Satu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Esine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Digitaalinen menetelmä (nettipelit, tabletin/puhelimen sovellukset..)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Pohdi edellisen kysymyksen vastauksiasi. Miksi oppijat ovat pitäneet tai eivät ole pitäneet käyttämästäsi menetelmästä?

---

22. Millä perusteilla valitsit ryhmäperheopetuksessa käyttämäsi menetelmät? *

---

23. Kysykö oppijoiden toiveita opetuksen sisällöstä? *

Kyllä

En

24. Pystytkö toteuttamaan oppijoiden toiveet? Perustele, miksi pystyt tai et pysty. *

---

25. Annatko kotiläksyjä oppijoille? *

Aina

Usein

Harvoin

En koskaan

26. Jos annat kotiläksyjä, millaisia tehtäviä annat? Jos et anna kotiläksyjä, perustele miksi et. *

---

27. Tuetko oppijoita ryhmäperheopetuksen aikana? Millaista antamasi tuki on? *

Kysymykset jos vastaaja vastasi kysymykseen 5 vaihtoehdon ”molemmat”:

28. Missä oppimisympäristössä olet opettanut perheopetuksessa? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

Perheen koti

Päiväkoti

Koulu

Kirjasto

Ulkona

Kauppa

Muu, mikä?

---

29. Missä oppimisympäristössä olet opettanut ryhmäperheopetuksessa? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

Perheen koti

Päiväkoti

Koulu

Kirjasto

Ulkona

31. Mistä menetelmistä oppijat ovat oppineet parhaiten ryhmäperheopetuksessa? *

	En ole käyttänyt menetelmää	En osaa sanoa	osaa	Ei ole oppinut	Oppinut heikosti	Oppinut hyvin	Oppinut erinomaisesti
Kuva	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lause	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sanalista	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Peli	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laulu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Runo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Satu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Esine	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Digitaalinen menetelmä (nettipelit, tabletin/puhelimen sovellukset..)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

32. Pohdi edellisten kysymyksien vastauksiasi. Miksi oppijat oppivat tai eivät oppineet käyttämistäsi menetelmistä perhe- ja ryhmäperheopetuksessa?

---

34. Mistä menetelmistä oppijat ovat pitäneet ryhmäperheopetuksessa? *

	En ole käyttänyt menetelmää	En osaa sanoa	Ei ole nyt	pitä- hän	Pitänyt vä- Pitänyt	Pitänyt paljon
Kuva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lause	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sanalista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Peli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laulu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Runo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Satu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Esine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Digitaalinen menetelmä (nettipelit, tabletin/puhelimen sovellukset..)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

35. Pohdi edellisten kysymyksiä vastauksiasi. Miksi oppijat ovat pitäneet tai eivät ole pitäneet käyttämästäsi menetelmistä perhe- ja ryhmäperheopetuksessa?

---

36. Valitsetko käytettävät menetelmät eri tavalla kun kyseessä on perheopetus tai ryhmäperheopetus? Miten menetelmien valinta eroaa ja miksi? Jos menetelmien valinta ei eroa, perustele miksi ei. *

---

37. Annatko kotiläksyjä oppijoille? *

Kyllä

En

38. Jos annat kotiläksyjä, millaisia tehtäviä annat? Jos et anna kotiläksyjä, perustele miksi et. *

---

39. Eroavatko läksyt tai niiden määrä perheopetuksessa ja ryhmäperheopetuksessa? Perustele, miksi ja miten.

Jos vastasit kysymykseen "Annatko kotiläksyjä oppijoille?" kieltävästi, voit siirtyä seuraavaan kysymykseen.

---

40. Kumpi on mieluisampi tilanne opettaa? *

- Perheopetus
- Ryhmäperheopetus
- Molemmat ovat yhtä mieluisia
- En osaa sanoa

41. Miksi valitsemasi tilanne on mieluisampi? *

---

42. Kysytkö oppijoiden toiveita opetuksen sisällöstä? *

- Kyllä
- En

43. Vaikuttaako, onko tilanne ryhmäperheopetus vai perheopetus siihen, kuinka voit toteuttaa oppijoiden toiveita? *

---

44. Tuetko oppijoita tukiviittomaopetuksen aikana? Millaista tuki on ja eroaako se ryhmäperheopetuksessa ja perheopetuksessa? *

Kaikille yhteiset kysymykset:

45. Miten opetat viittomat? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

Jos opetuksen aiheen on koulupäivä, voi aiheen opettaa

Sanalistan kautta: oppiaineet, koulun henkilökunta, koulun tilat...

Aihepiirien kautta: aamutoimet kotona, miten kuljet kouluun, mitä koulussa tapahtuu, päivän lukujärjestys...

Sanalistan kautta

Aihepiirien kautta

Muu, mikä?

---

46. Miten otat huomioon oppijat opetusta suunnitellessasi? Esimerkiksi oppijoiden sukupuoli, ikä, ryhmäkoko, kiinnostuksen kohteet. *

---

47. Jaatko oppijoille opetuksessa käydyt viittomat muistin tueksi? *

- Aina
- Usein
- Harvoin
- En koskaan

48. Millaisessa muodossa oppijat saavat materiaalin opetuksen jälkeen? *

- Sähköisessä muodossa
- Tulostettuna
- Käytän molempia
- En jaa

49. Kysytkö palautetta tukiviittomaopetuksesta? *

- Aina
- Usein
- Harvoin
- En koskaan

50. Kyselyyn vastatessasi, nousiko mieleesi muita huomioita?

Liite 2: Kysely oppijoille

Perheiden kokemukset tukiviittomaopetuksesta

Opiskelemme Diakoniamattikorkeakoulussa viittomakielen ja tulkkauksen koulutusohjelmassa puhevammaisten tulkeiksi. Opintoihimme sisältyy pedagogisia opintoja. Teemme opinnäytetyötä perheiden ja opettajien kokemuksista tukiviittomaopetuksesta. Opinnäytetyön tavoitteena on vertailla perheiden ja opettajien näkemyksiä tukiviittomaopetuksesta. Opinnäytetyö toteutetaan sähköisen kyselyn avulla. Tämän kyselyn lähettämme perheille ja opettajille lähettämme oman kyselyn.

Jokainen opetukseen osallistunut voi täyttää kyselyn. Samaa linkkiä voi käyttää useamman kerran. Toivoisimme, että mahdollisimman moni opetukseen osallistuneista täyttää kyselyn.

Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista. Antamanne vastaukset käsitellään nimettömästi ja ehdottoman luottamuksellisesti. **Kyselyyn vastanneen on mahdollista osallistua elokuvalippujen (2 kpl) arvontaan.** Osallistut arvontaan, kun lähetät yhteystietosi (nimi, puhelinnumero, osoite) kyselyn lopussa löytyvään sähköpostiosoitteeseen. Voittajalle ilmoitetaan tekstiviestillä ja liput lähetetään antaamasi osoitteeseen. Lähetetyt yhteystietoja ja kyselyn vastauksia ei voi yhdistää toisiinsa, joten vastaajat pysyvät nimettöminä.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10 minuuttia.

Sukupuoli? *

- Nainen
- Mies

Vastaajan ikä? *

- 0-5
- 6-10
- 11-15
- 16-20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-70
- 71 tai vanhempi

Ketkä osallistuivat tukiviittomaopetukseen? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

- Tukiviittomia tarvitseva henkilö
- Äiti
- Isä
- Isoäiti
- Isoisä
- Sisarus

Muu sukulainen, kuka?

Ystävä

Harrastusohjaaja

Päiväkodin henkilökunta

Muu henkilö, kuka?

Miten opetus on järjestetty? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

Perheopetus: Opetukseen osallistuu tukiviittomia käyttävän lähipiiri.

Ryhmäperheopetus: Opetukseen osallistuu samanaikaisesti useita perheitä, joille on myönnetty tukiviittomaopetusta.

Perheopetus

Ryhmäperheopetus

Missä opetus on tapahtunut? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

Koti

Päiväkoti

Koulu

Kirjasto

Ulkona

Kirja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Esine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Digitaalinen menetelmä (nettipelit, tabletin/puhelimen sovellukset..)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Koitko, että sait tarpeeksi tukea oppimiseen opetuksen aikana? *

- En osaa sanoa
- En ollenkaan
- Vähän
- Melko paljon
- Paljon

Keneltä sait tukiviittomaopetuksen aikana tukea oppimiseen?

Voit valita useamman vaihtoehdon. *

- Tukiviittomaopettaja
- Oma perhe
- Muut perheet
- Päivähoito
- Puheterapeutti

Muu, kuka?

En saanut tukea

Millaista tukea sait tai olisit toivonut saavasi tukiviittomaopetuksen aikana? *

Saitko esittää toiveita tukiviittomaopetuksen sisällöstä? *

Kyllä

En

En osaa sanoa

Huomioitiinko toiveesi tukiviittomaopetuksen sisällöstä? Perustele. *

Kysyttiinkö opetuksesta palautetta? *

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Annoitko palautetta opetuksesta, jos sitä kysyttiin? *

- Kyllä
- En
- Palautetta ei kysytty

Antoiko tukiviittomaopettaja käydyt viittomat opetuksen jälkeen? *

- Kyllä, sähköisenä
- Kyllä, tulostettuna
- Ei

Käytitkö viittomia arjessa oppituntien välissä? *

- Usein
- Harvoin
- En
- En osaa sanoa

Pohdi, mikä vaikutti siihen, että käytit tai et käyttänyt viittomia oppituntien välissä. *

Antoiko opettaja kotiläksyjä? *

(Jos vastasi "ei koskaan", niin hyppy kysymykseen "Olisitko toivonut, että tukiviittomaopettaja olisi antanut läksyjä?")

- Aina
- Usein
- Harvoin
- Ei koskaan

Millaisia kotiläksyjä sait? Koitko läksyjen määrän sopivaksi? *

Koitko, että kotiläksyistä oli hyötyä tukiviittomien oppimisessa? *

Olisitko toivonut, että tukiviittomaopettaja olisi antanut kotiläksyjä? *

(Jos oli vastannut saavansa läksyjä, niin hyppy tämän kysymyksen ohi.)

Kyselyä tehdessäsi, nousiko mieleesi muita huomioita tukiviittomaopetuksesta? *
